

Fyziológia človeka

Univerzita tretieho veku
Univerzita Komenského, Jesseniova lekárska fakulta, Martin

Úvod do fyziológie

physis – príroda, život, *logis* – náuka, veda

Lekárska fyziológia

-štúdium funkcií ľudského organizmu,
jednotlivých tkanív, orgánov,
systémov a organizmu ako celku

- Normálna
- Patologická

*interakcia s ďalšími odbormi
(biochémia, biofyzika atď.)*

Rozdelenie fyziológie

- ☐ Fyziológia krvi, imunitného a lymfatického systému
- ☐ Fyziológia kardiovaskulárneho systému
- ☐ Fyziológia dýchacieho systému
- ☐ Fyziológia tráviaceho systému a výživy
- ☐ Fyziológia vylučovacieho systému
- ☐ Fyziológia endokrinného systému
- ☐ Všeobecná neurofyziológia a centrálny nervový systém

....

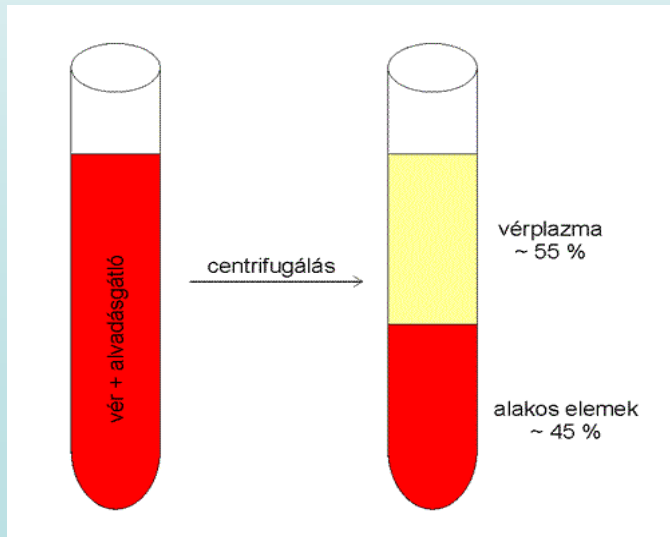

KRV

- **červená nepriehľadná viskózna** tekutina
- suspenzia krviniek (ery, leu, trom) v plazme

Celkový objem:

- 7-8% hmotnosti tela (80 ml/kg hmotnosti)
- dospelý človek – 5 - 6 litrov krvi

Hematokrit:

Muži: $0,44 \pm 0,05$

Ženy: $0,39 \pm 0,04$

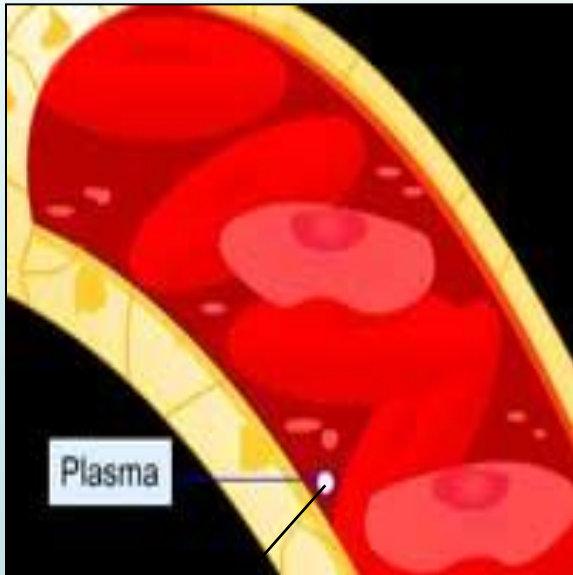
Funkcie krvi

- ✓ **Transportná** (kyslík, oxid uhličitý, odpadové látky)
- ✓ **Nositeľ chemickej informácie** (hormóny, mediátory)
- ✓ **Rozvod tepla** (termoregulácia→homoiotermia)
- ✓ **Udržiavanie homeostázy**
- ✓ **Obrana organizmu**
- ✓ **Hemostáza**

KRV

Plazma

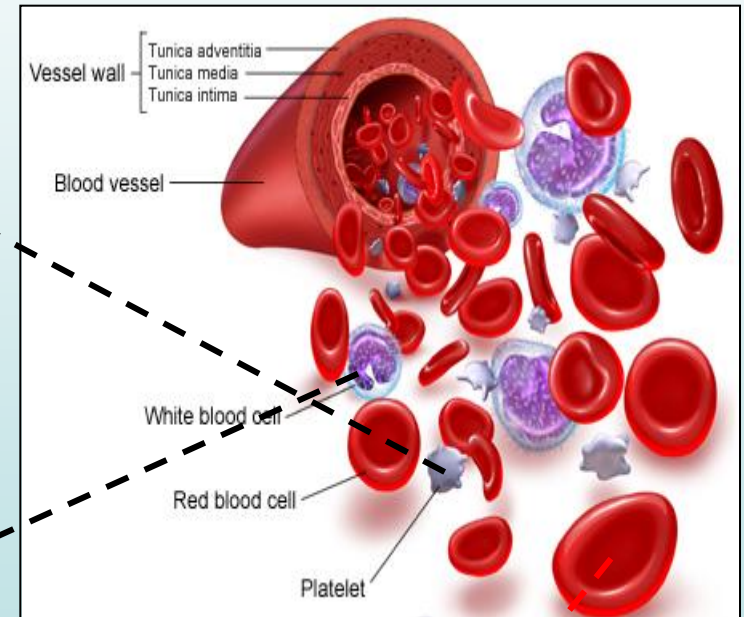
bunky – červené
biele
doštičky

plazma

trombocyty

leukocyty

erythrocyty

Krvná plazma

charakteristika

- tekutá zložka krvi
- suspenzné prostredie pre krvné bunky
- bledožlté sfarbenie
- zloženie:
  - **voda** (90-92%),
  - organické a anorganické látky

Bielkoviny, glukóza, lipidy...

Sodík, chloridy, hydrogénuhličitan...

Erytrocyty

Muži: $4,3 - 5,3 \times 10^{12}/l$

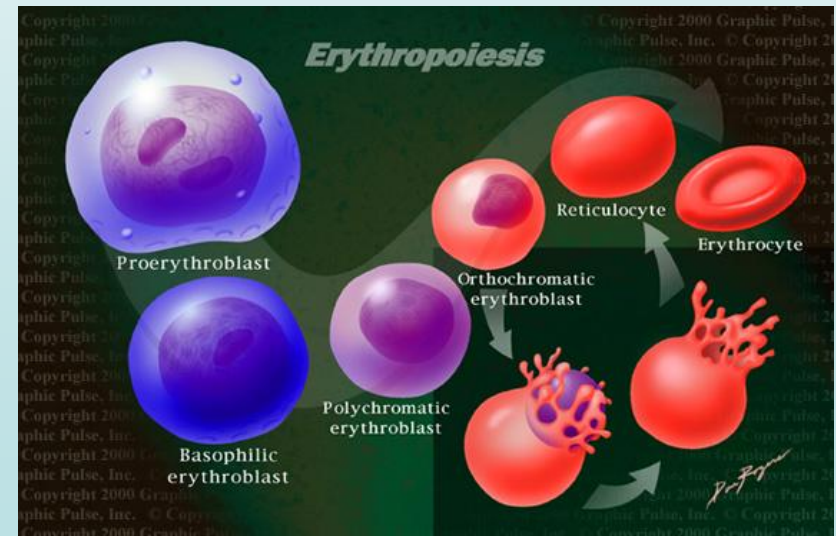
Ženy: $3,8 - 4,8 \times 10^{12}/l$

Hemoglobín:

- ☐ červené krvné farbivo
- ☐ väzba kyslíka
- ☐ muži 160 (130 - 170) g/l
- ☐ ženy 140 (120 - 158) g/l

ERYTROPOÉZA:

✓ dôležité
železo
aminokyseliny
med'
vitamín B12
kyselina listová....

$$\text{FW} = 2/5 \\ = 15/40$$

.....

SEDIMENTÁCIA KRVÍ

nezrážanlivá krv v nádobe – súčasti krvi sa rozdelia podľa svojej hustoty

sedimentácia = rýchlosť klesania erytrocytov

(za fyziol. okolností stála, nepriamo úmerná suspenznej stabilite krvi)

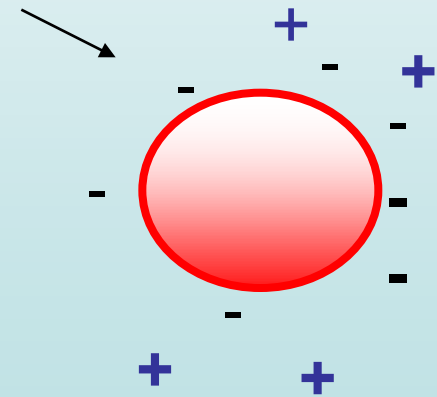

Fahreus-Westergrenova metóda (FW) – pokles ery za čas

muži **2-5 mm/ 1.hod**

ženy **3-8 mm/ 1.hod**

po 2 hod nesmie byť vyššia ako hodnota po 1.hod

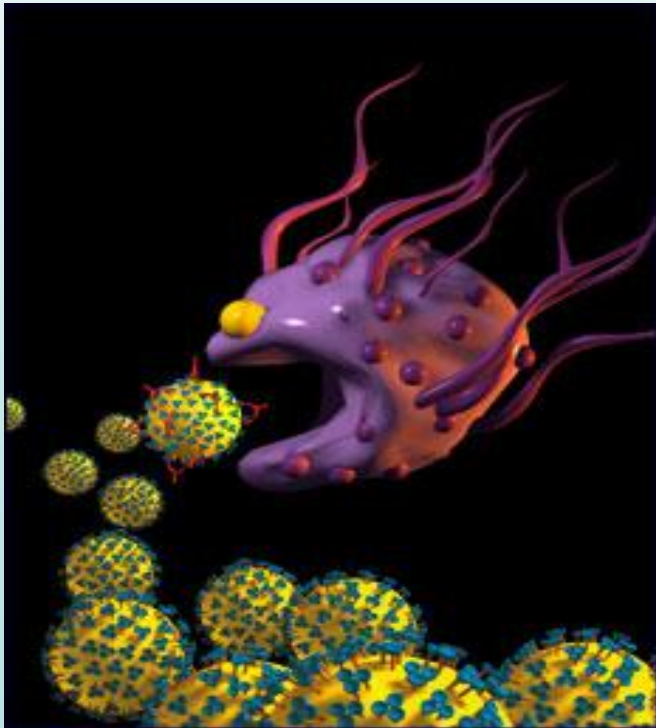
✓ Leukocyty

Množstvo: $4-10 \times 10^9/l$

Granulocyty   Agranulocyty:

Neutrofily   Lymfocyty (T,B)
Eozinofily   Monocyty
bazofily

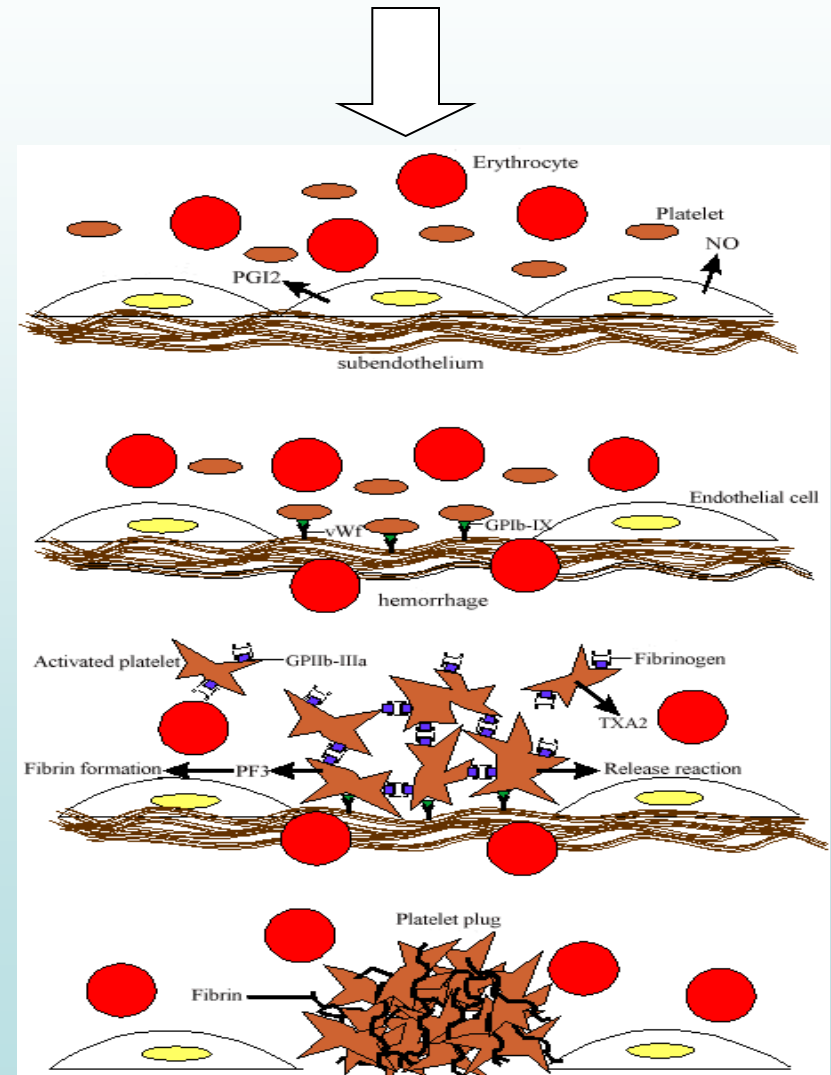
Imunitná funkcia

✓ Krvné doštičky – trombocyty

Množstvo: $150 - 350 \times 10^9/l$

Zrážanie krvi

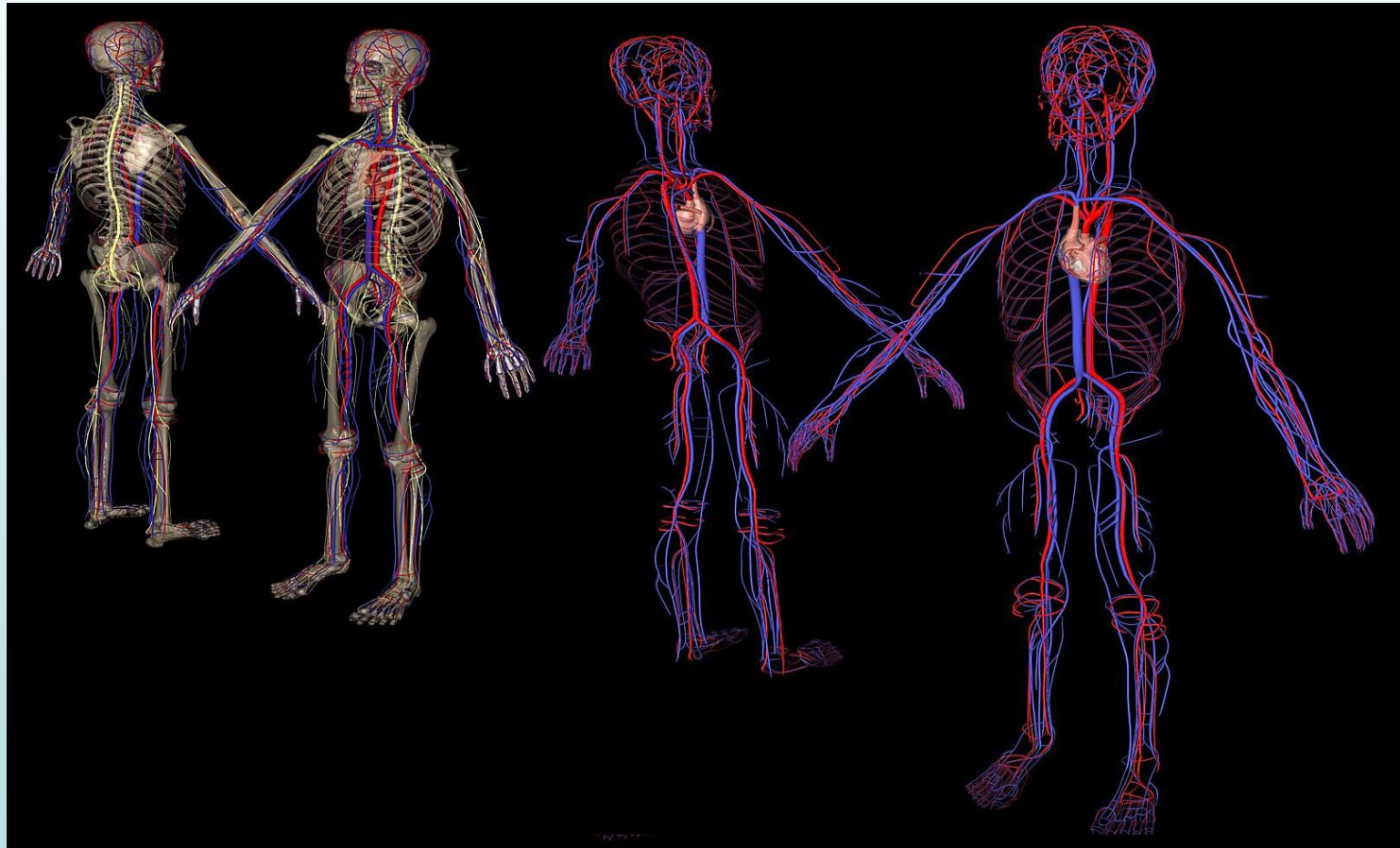
Fyziológia kardiovaskulárneho systému

SRDCE

tlaková pumpa –práca na prekonanie odporu ciev

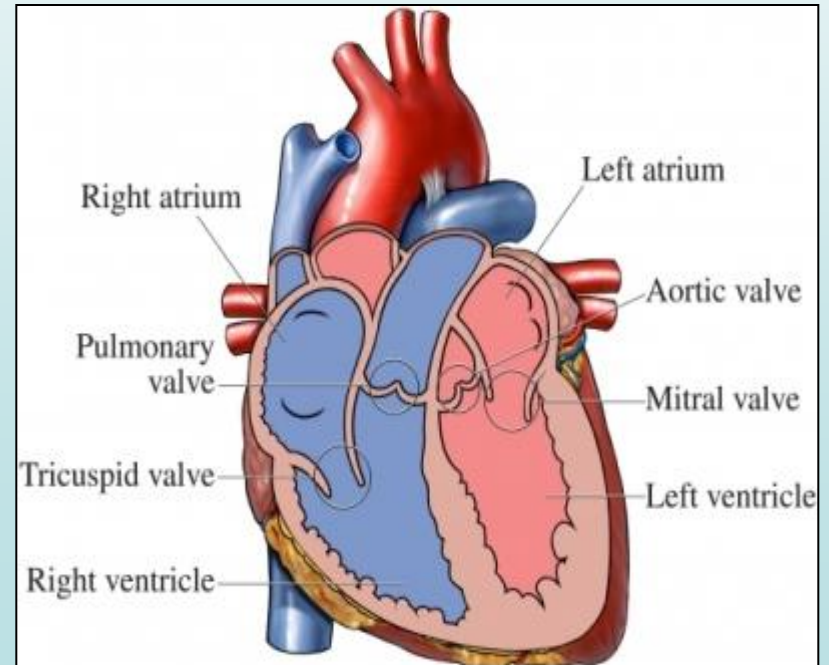
CIEVY

artérie, vény, kapiláry

SRDCE

- 2 osobitné pumpy – pravé/ľavé srdce
- každá – z 2 púmp – predsieň/komora
- Endokard
- Myokard – srdcový sval
- Epikard
- Perikard

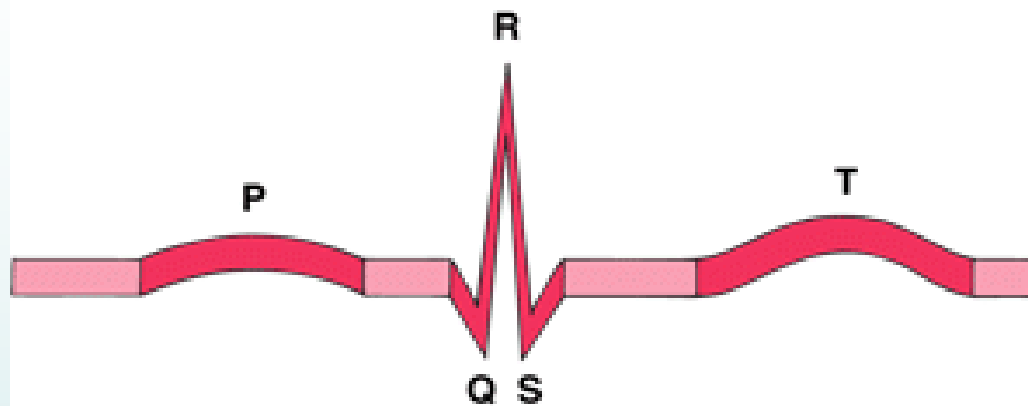

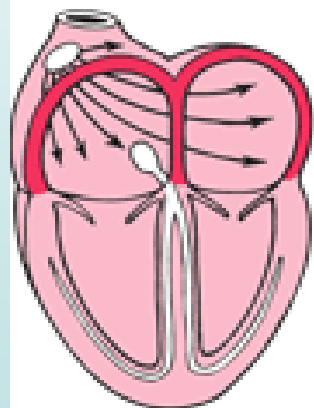
EKG-záznam elektrickej aktivity srdca

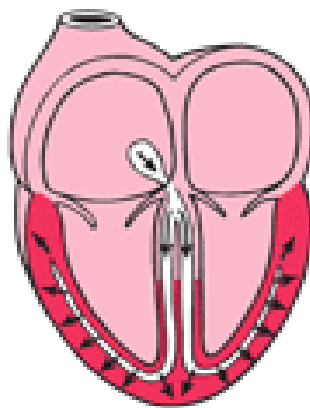

P Wave

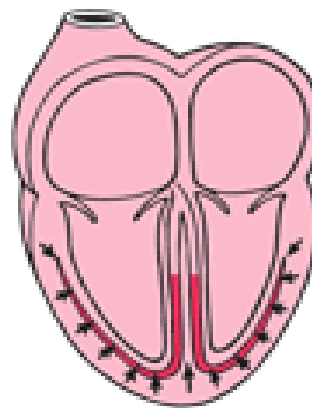
Activation of the atria

QRS Complex

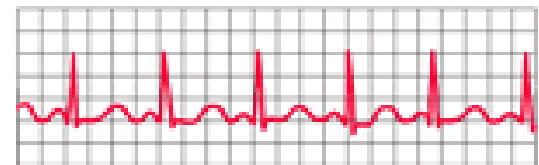
Activation of the ventricles

T Wave

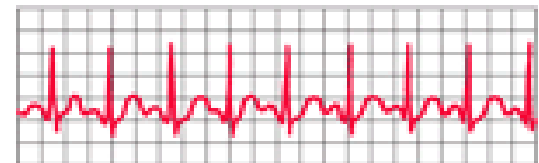

Recovery wave

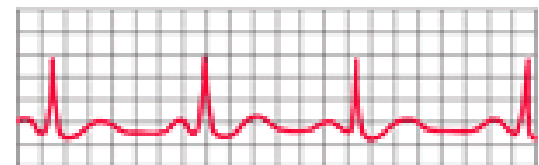
Normal Heartbeat

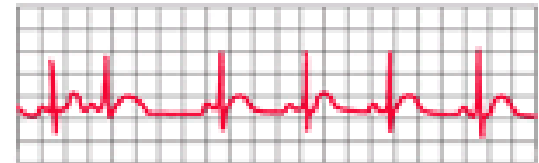
Fast Heartbeat

Slow Heartbeat

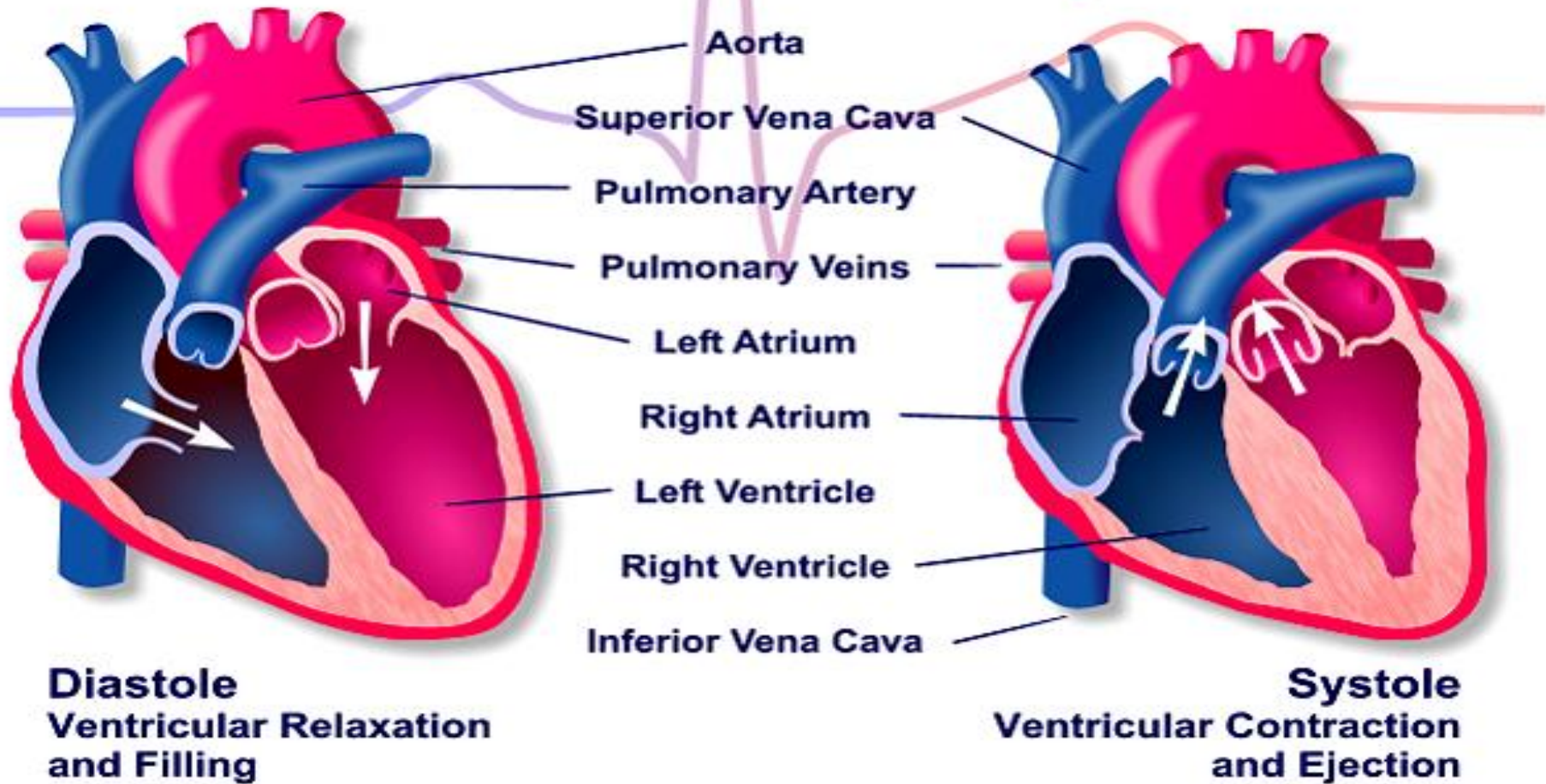

Irregular Heartbeat

Srdcový cyklus

The Cardiac Cycle

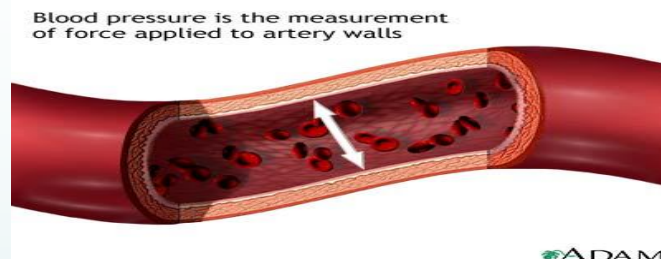
2 základné fyziologické parametre

Frekvencia srdca

- ✓ priemerná hodnota úderov srdca za minútu – 70/min
- ✓ ovplyvnená: **vek, pohlavie**, fyzická aktivita, zmeny hmotnosti
- ✓ **bradykardia** – menej ako 50-60/min
- ✓ **tachykardia** – viac ako 90/min

Tlak krvi

- ✓ **mechanická energia**, ktorej hlavným zdrojom je systolická kontrakcia srdcovej pumpy
- ✓ tlak frontálny a laterálny
- ✓ ovplyvnená: **vek, pohlavie**, fyzická aktivita, vplyv polohy, činnosti orgánov...
- ✓ **Systolický:**
- ✓ **Diastolický**
- ✓ **Stredný** (DTK diastolický + 1/3 TA)

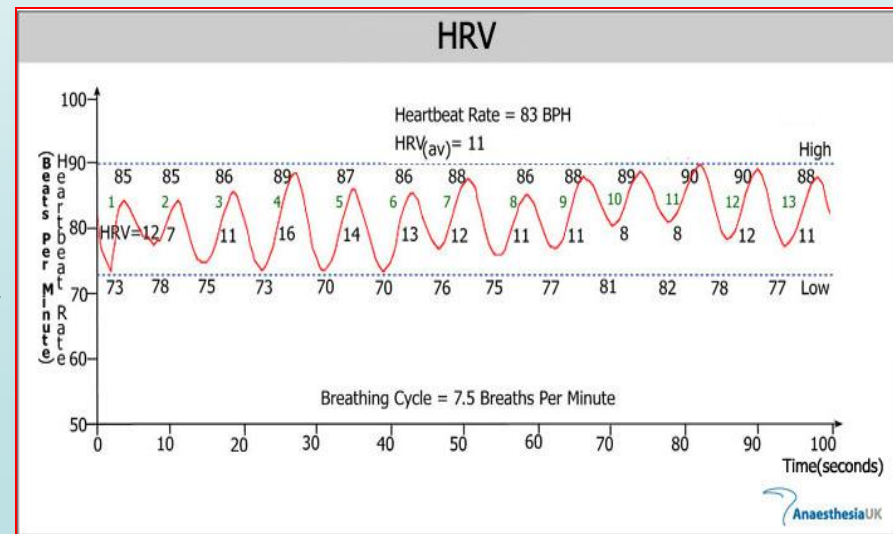
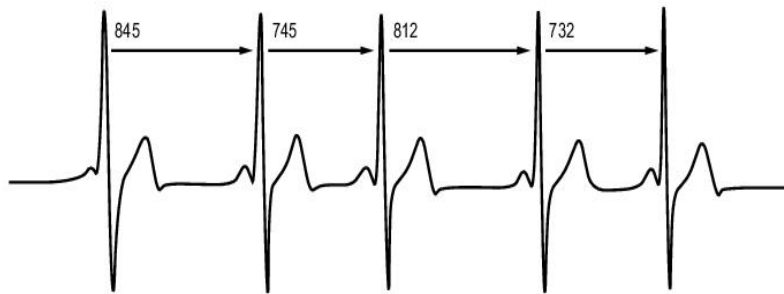
Frekvencia srdca

Okamžitá frekvencia srdca →

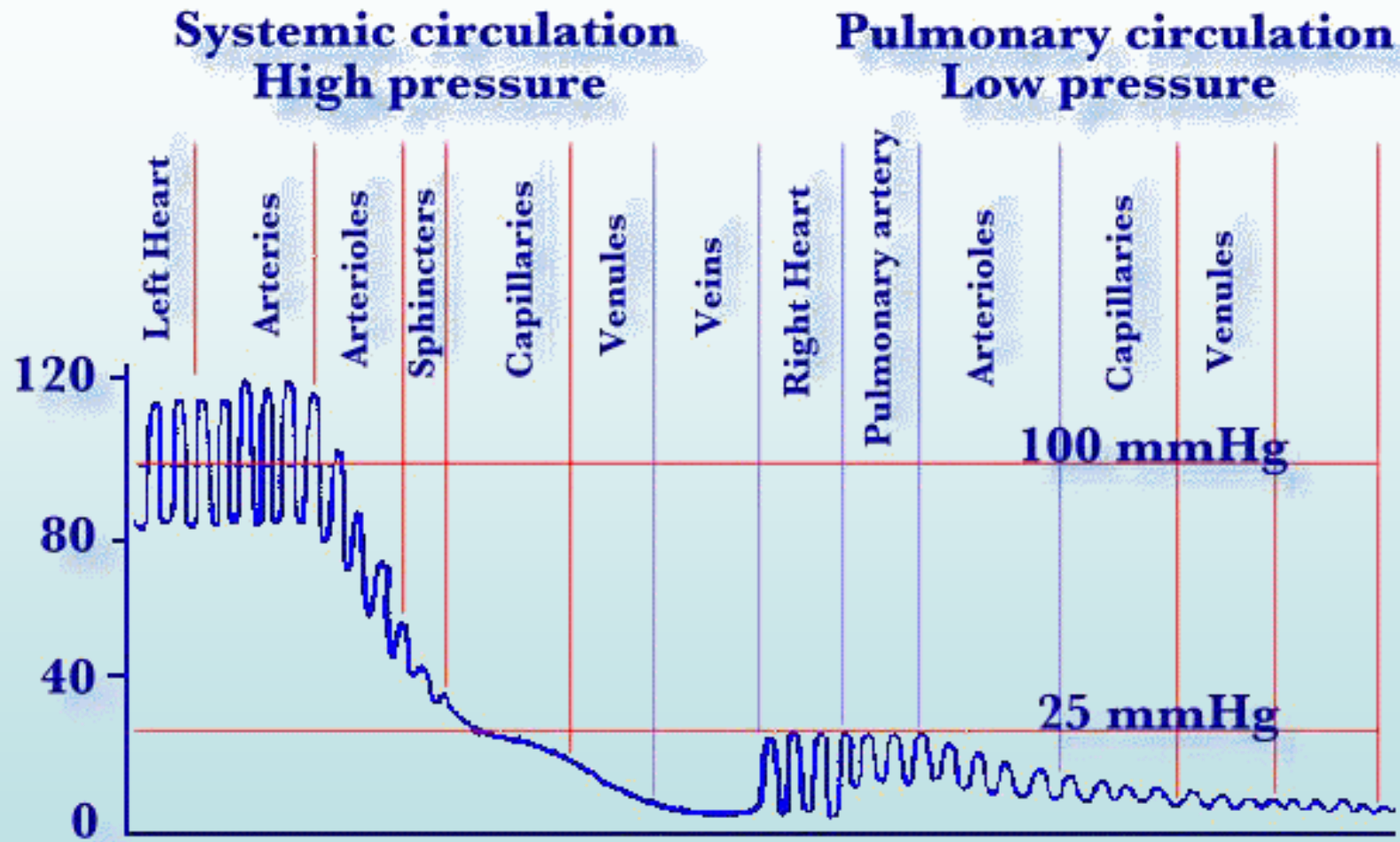
Variabilita frekvencie srdca

- prepočítaná z RR intervalov na FS/min.
- *hodnotenie okamžitých zmien reaktivity*

- oscilácie FS / RR intervalov okolo priemernej hodnoty s rôznymi frekvenciami a amplitúdami

TLAK KRVİ

Od čoho závisí tlak krvi?

a/ **činnosť srdca**

b/ **priesvit ciev**

➤ celková periférna vaskulárna rezistencia
pružníková hypertenzia – zníženie elasticity ciev, zvýšenie systolického TK u prevažne starších ľudí

c/ **objem tekutín**

➤ ↑-zvýšenie tlaku krvi, ↓- zníženie TK

Od čoho závisí tlak krvi?

d/ **vonkajší tlak na cievy:**

kašeľ, defekácia

e/ **vplyv gravitácie – hydrostatický tlak**

vzostup tlaku od srdca smerom dole (o 0,77 mmHg na ďalší každý 1 cm)

pokles tlaku smerom hore od srdca

Ako meriame tlak krvi?

Priame (invazívne)

nepriame (neinvazívne)

**Auskultačná
metóda**

Ako meriame tlak krvi?

Auskultačná metóda:

Korotkove fenomény:

1. počuť slabé zvyku súbežne s pulzom
2. zosilnenie zvukov
3. zvuky sa menia na šelesty , ktoré sa najprv zosilnia
4. zoslabenie šelestov
5. vymiznutie zvukov

1. Korotkov fenomén – hodnota STK

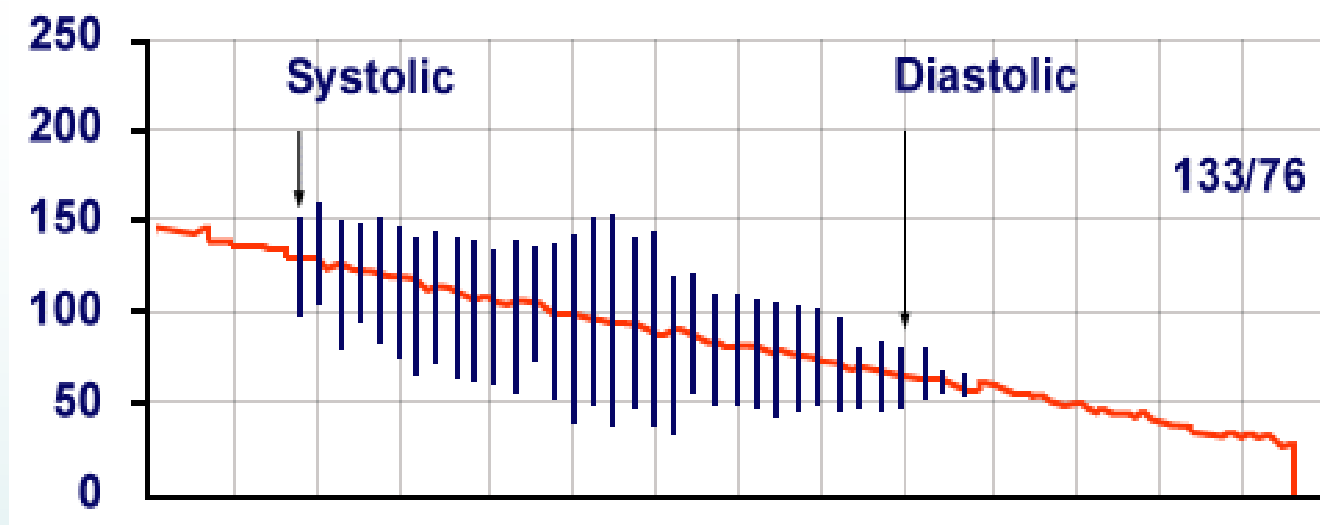
4.,5, Korotkov fenomén – hodnota DTK

Význam primeranej šírky okluzívnej manžety podľa kritérií WHO:

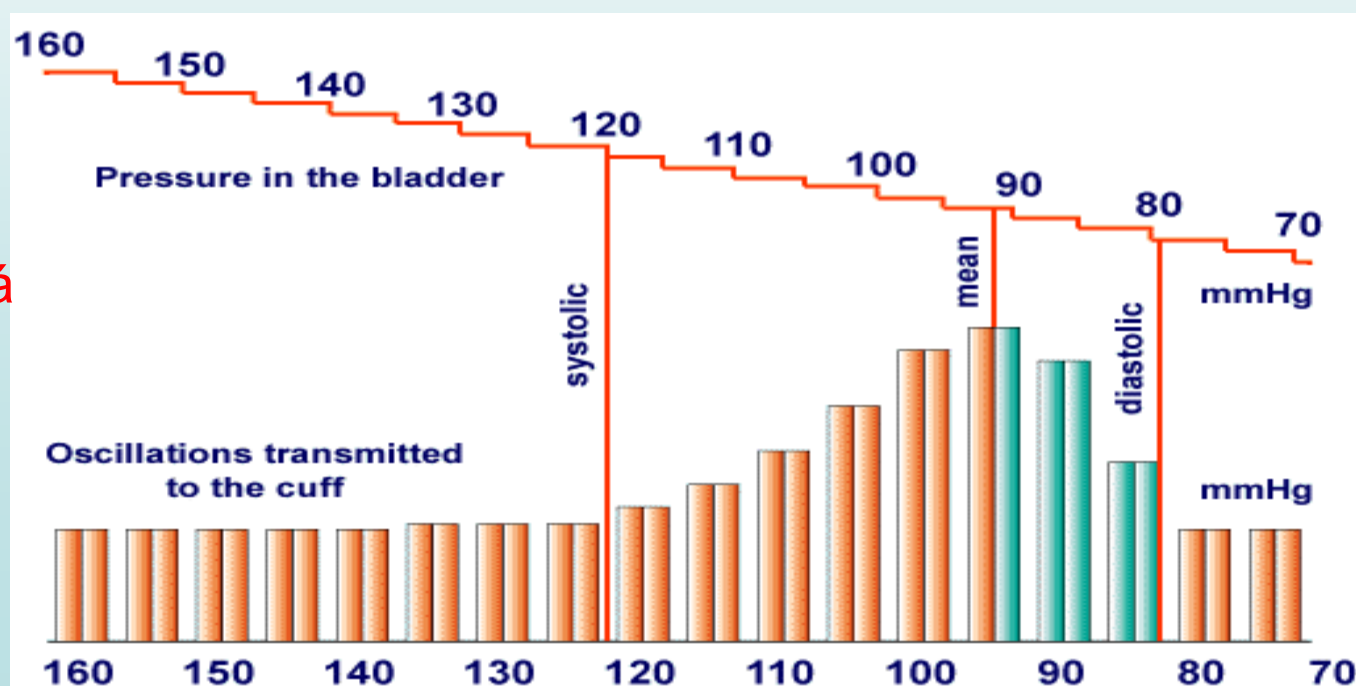
Minimálna dĺžka: obvod končatiny v cm

Maximálna šírka: $0,382 \times$ obvod končatiny v cm

auskultačná

oscilometrická

Hodnoty TK pre dospelý vek

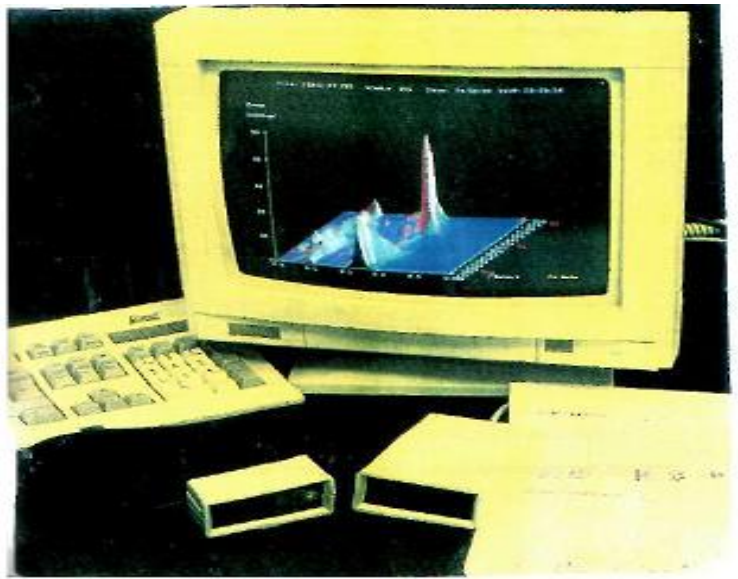
➤ Systolický tlak krvi (90-140 mmHg)

➤ Diastolický (60-85 mmHg)

85-89 mmHg	– hraničné hodnoty
90-104 mmHg	– mierna hypertenzia
105-114 mmHg	– stredná hypertenzia
Viac ako 115 mmHg	– ťažká hypertenzia

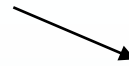
Sú ďalšie vyšetrovacie metódy?

VariaPulse TF3

A

B

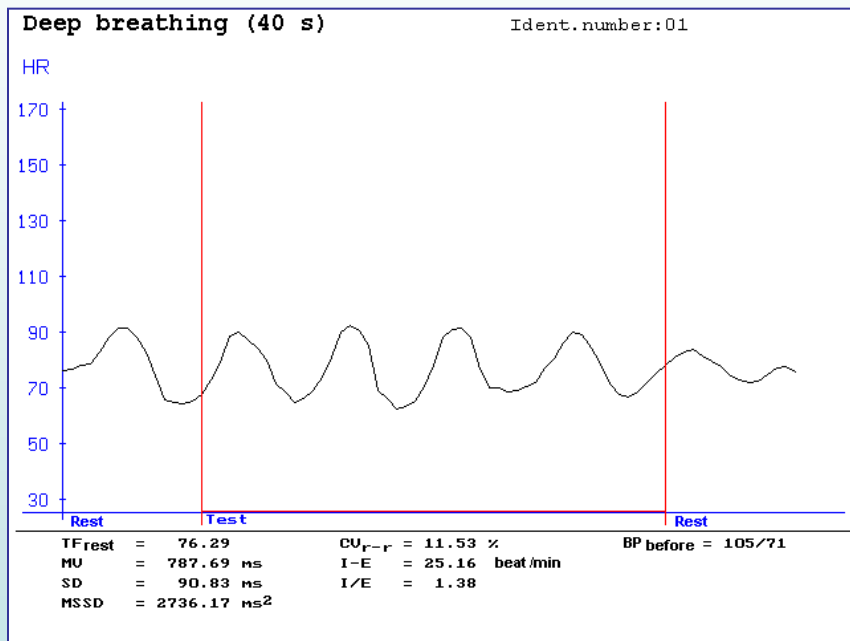
VariaCardio TF4 (A)
VarCOR PF6 (B)

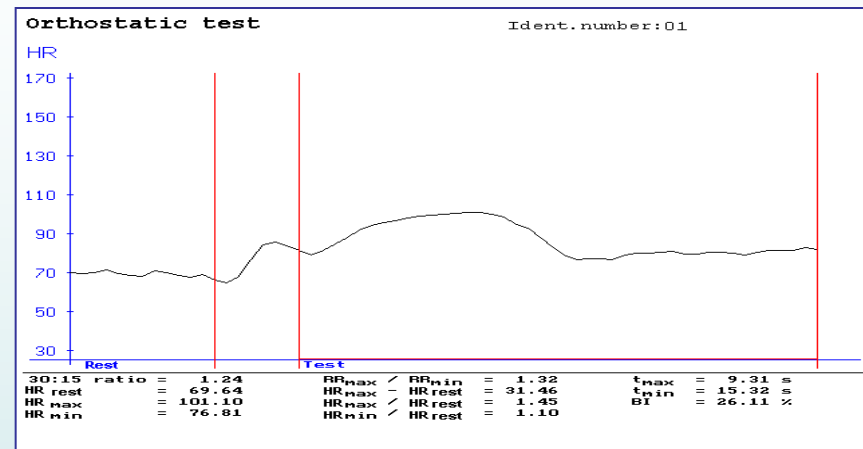
FINAPRES, Ohmeda

Frekvencia srdca a jej zmeny na k-v testy

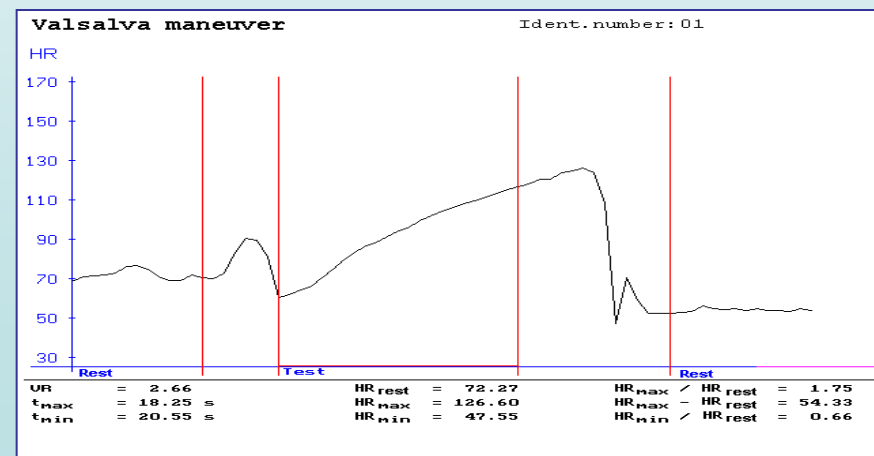
Hlboké dýchanie

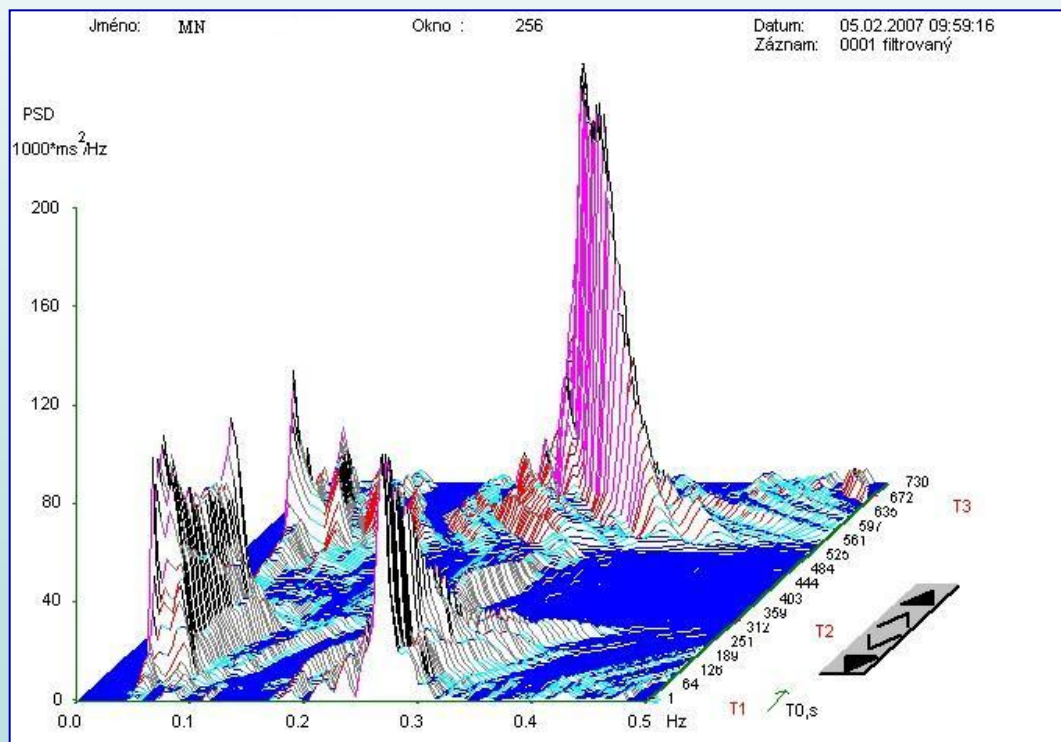
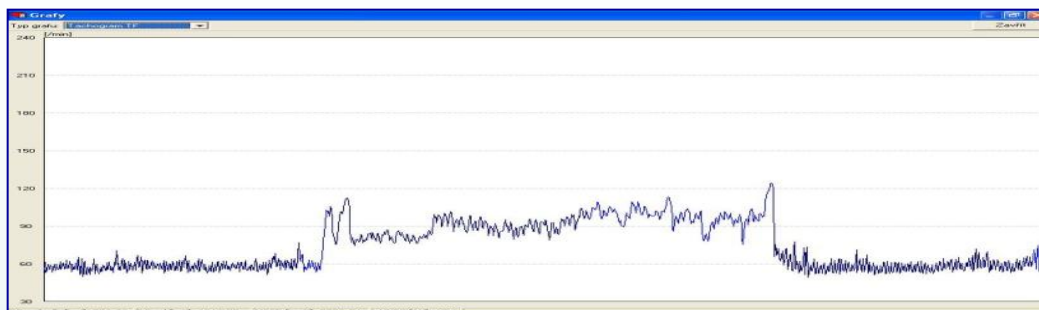
Ortostatická skúška

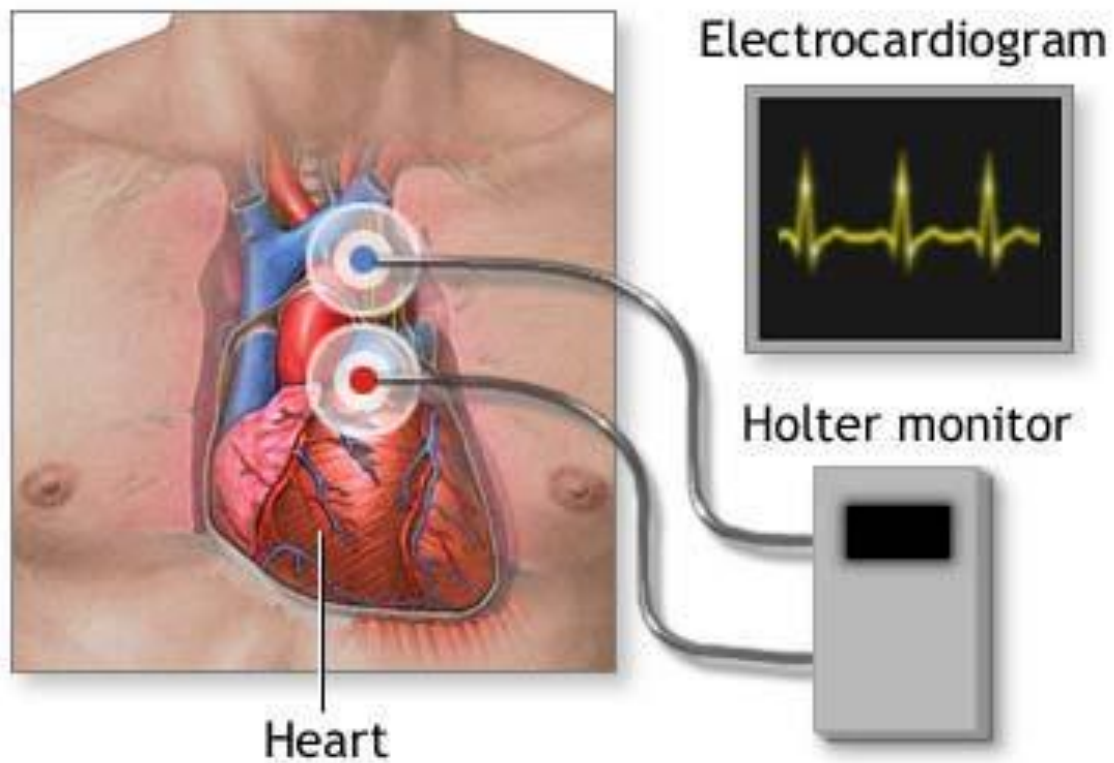
Valsalvov manéver

VARIABILITA frekvencie srdca – spektrálna analýza

Holterovo monitorovanie frekvencie srdca

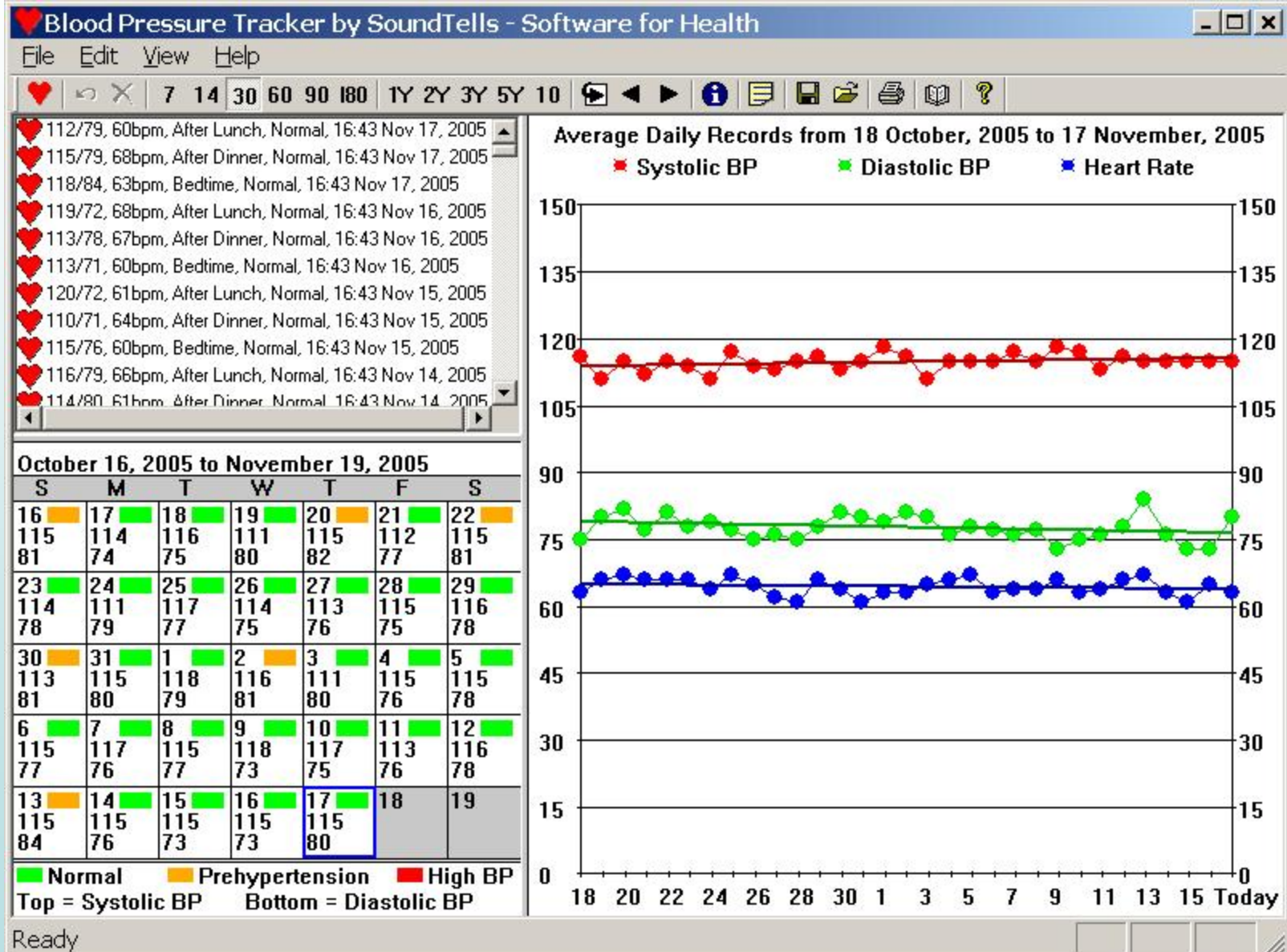

Holterovo monitorovanie TK – 24-hodinové monitorovanie

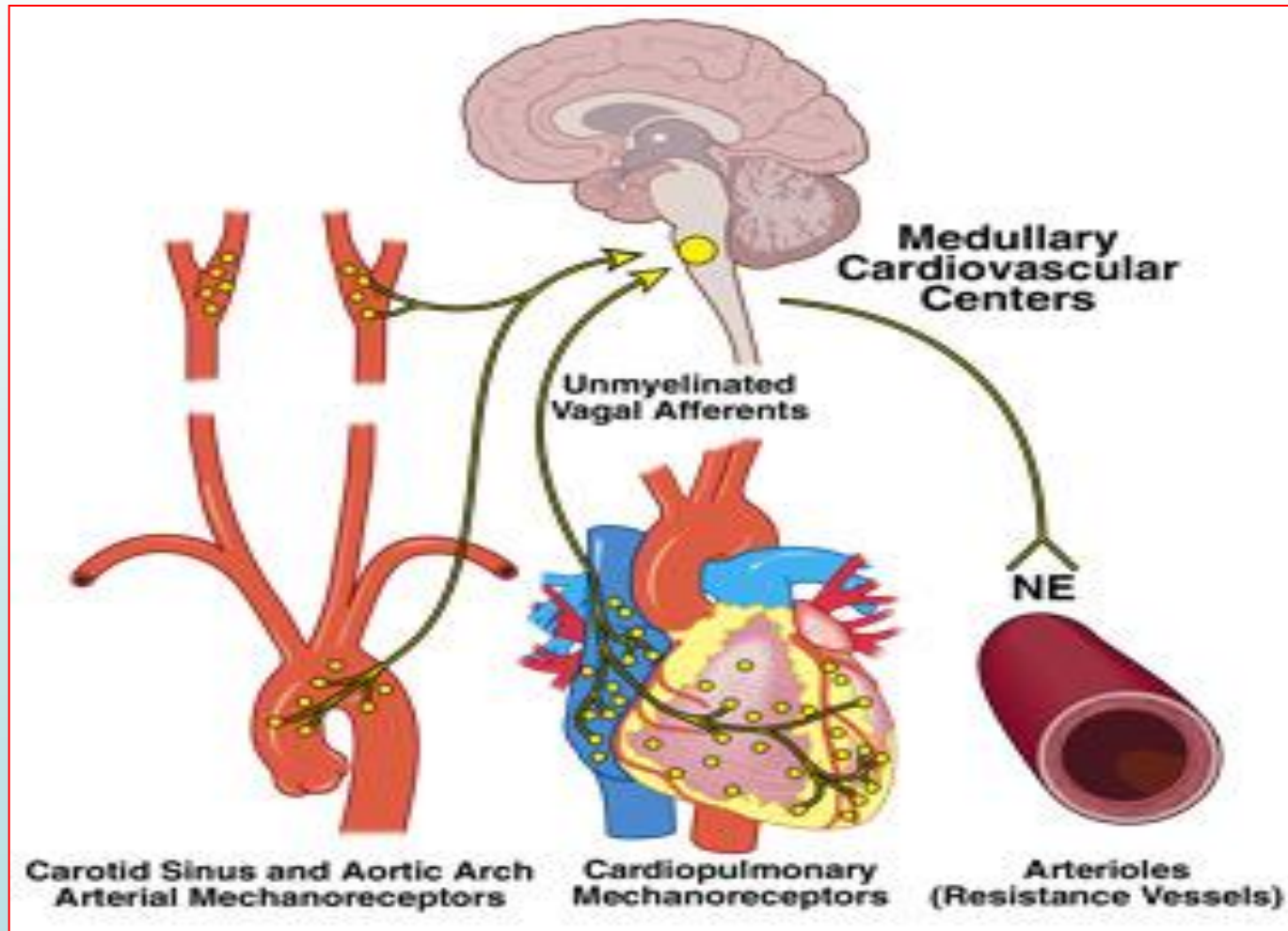

Výstup z Holterovho monitoringu

Ako sú srdce a cievy regulované?

Regulácia KVS

intrakardiálna

extrakardiálna

Extrakardiálna regulácia

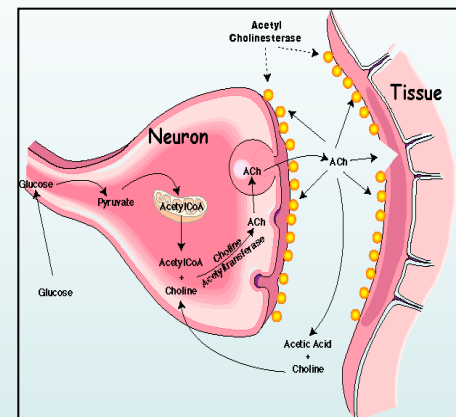
Autonómny nervový systém:
sympatikus a parasympatikus (n.vagus)

Parasympatikus:

mediátor: acetylcholín (blokátor: atropín)

vagový tonus je dominantný (vplyv veku a pohlavia)

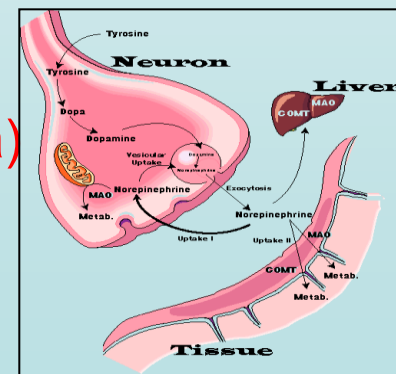
účinky: negatívne (spomalenie frekvencie, kontrakility, vodivosti, dráždivosti)

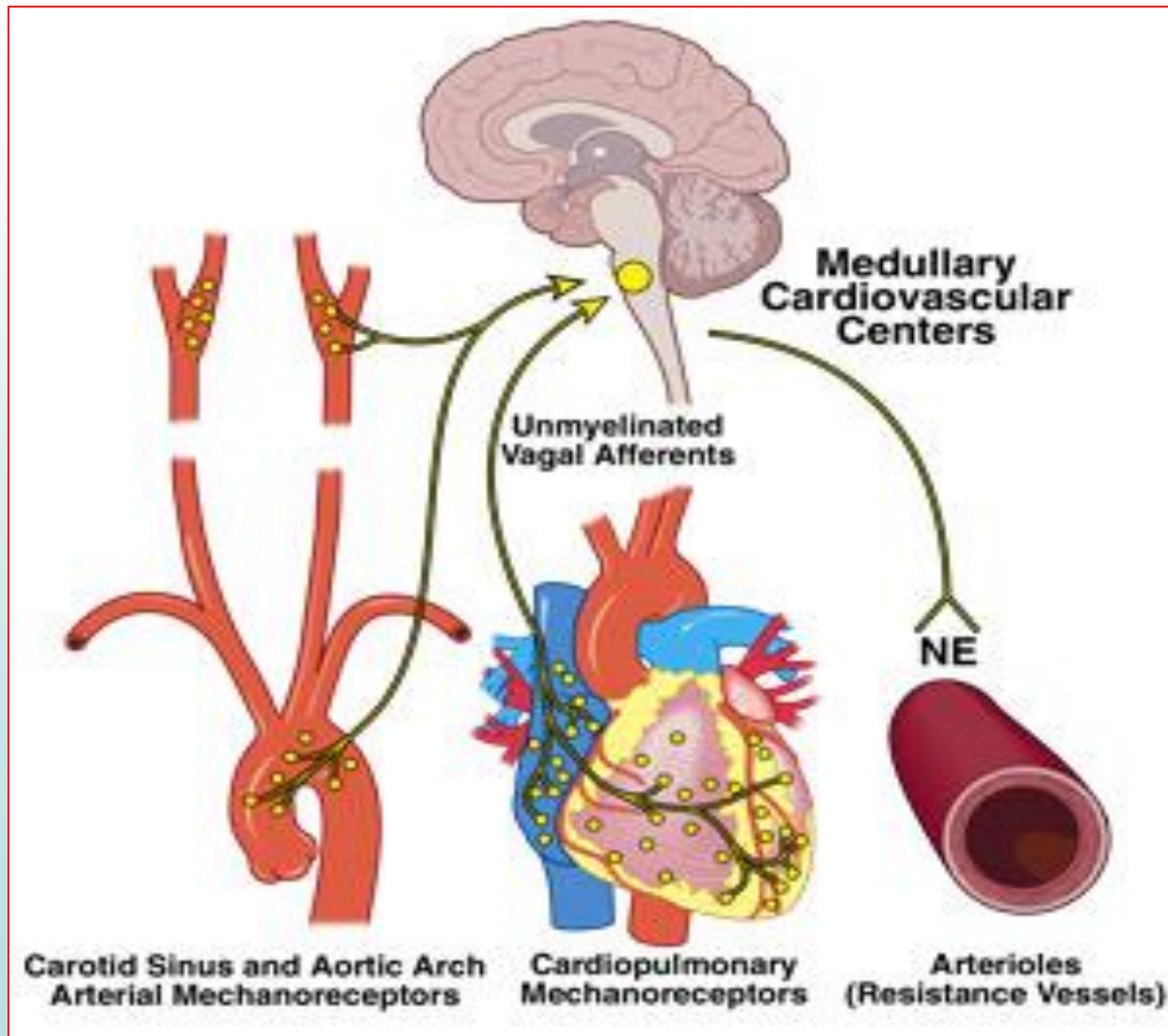
Sympatikus:

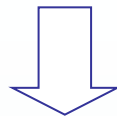
mediátor: noradrenalín (blokátory: alfa a beta sympatolytiká)

účinky: pozitívne

BARORECEPTORY

Humorálna regulácia

katecholamíny – adrenalín, noradrenalín
(dreň nadobličiek)

hormóny štítnej žľazy – T3, T4
(pozitívne účinky – tachykardia, búšenie srdca)

...

Kardiomotorické centrá

a/ kardioinhibičné

b/ kardioexcitačné

Vplyv mozgovej kôry a vyššej nervovej činnosti:

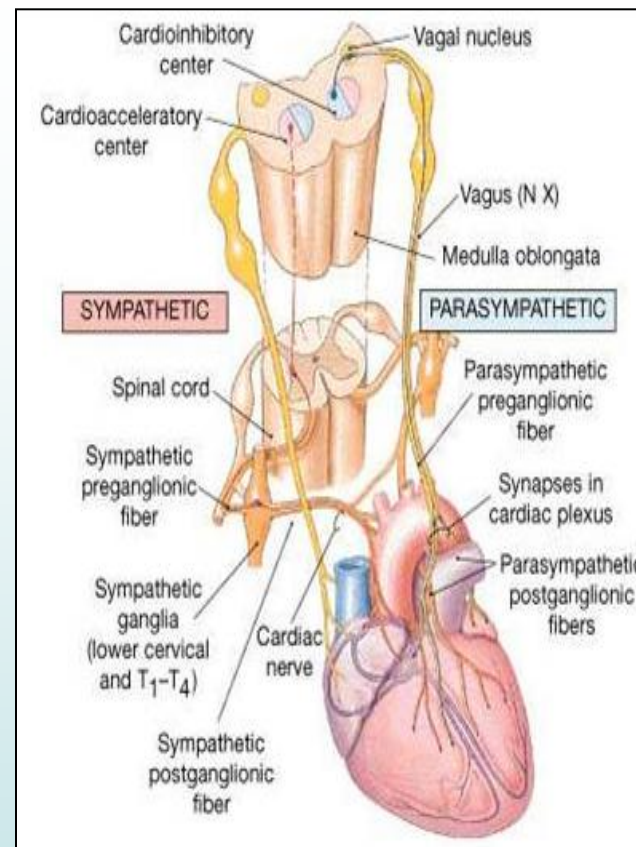
Spánok/bdenie

Mentálna aktivita

Emócie – pozitívne, negatívne

Strach

Atd'.

Integrácia na
centrálnej
úrovni

baroreceptory
a vagové
aferentné
vstupy

**Sympato-vagová
rovnováha**

sympatikové
aferentné
vstupy

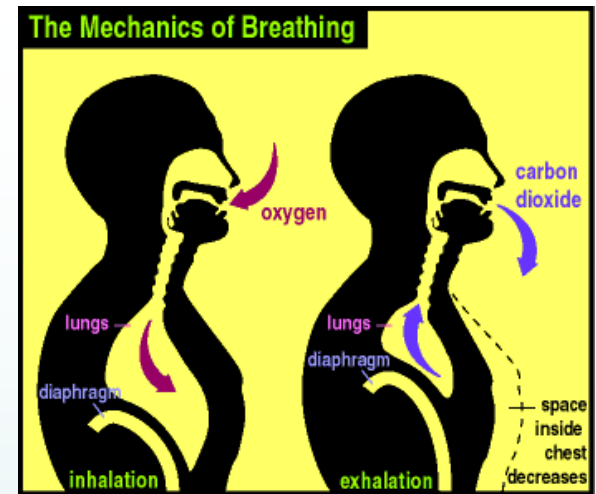
Kardio-
vaskulárny
systém

Dýchací systém

Čo vlastne znamená dýchanie?

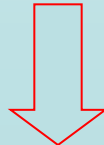
✓ súbor procesov pri výmene dýchacích a krvných plynov

Vonkajšie: výmena medzi vonk. prostredím a pľúcami

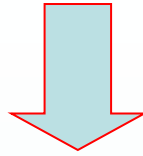
Vnútoré: výmena medzi krvou, interst. tekutinou a bb.

Ventilácia – cyklický prívod vzduchu z vonk. prostredia do pľúc a späť

Distribúcia – prísun a miešanie vdýchnutého vzduchu v rôznych oblastiach pľúc

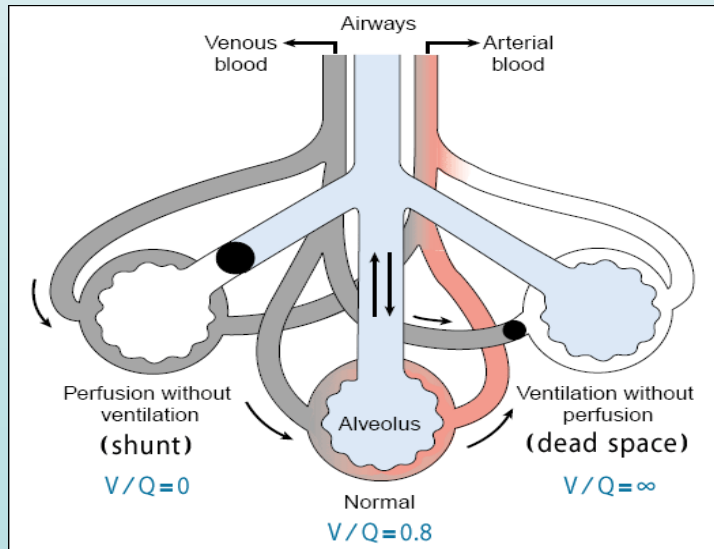

Difúzia – výmena krvných plynov medzi alv. vzduchom a krvou v pľ. kapilárach

Perfúzia – prívod a odvod v oblasti alveol

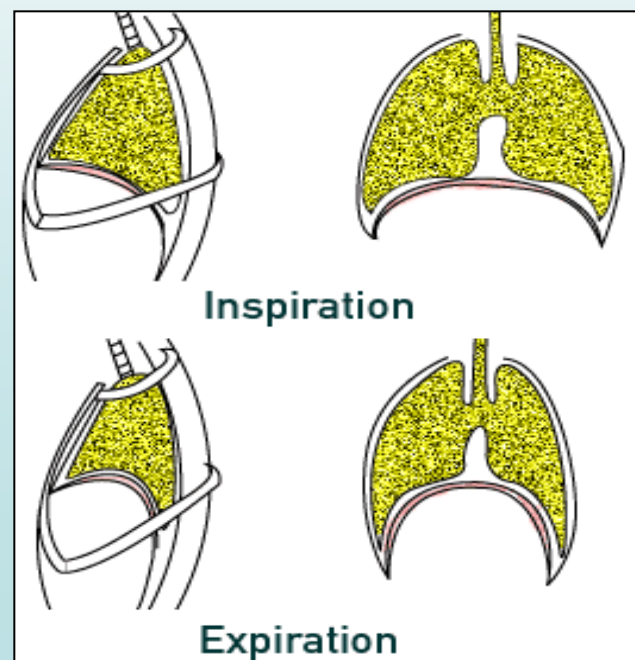

Mechanika dýchania

Inspírium – nádych – aktívny dej

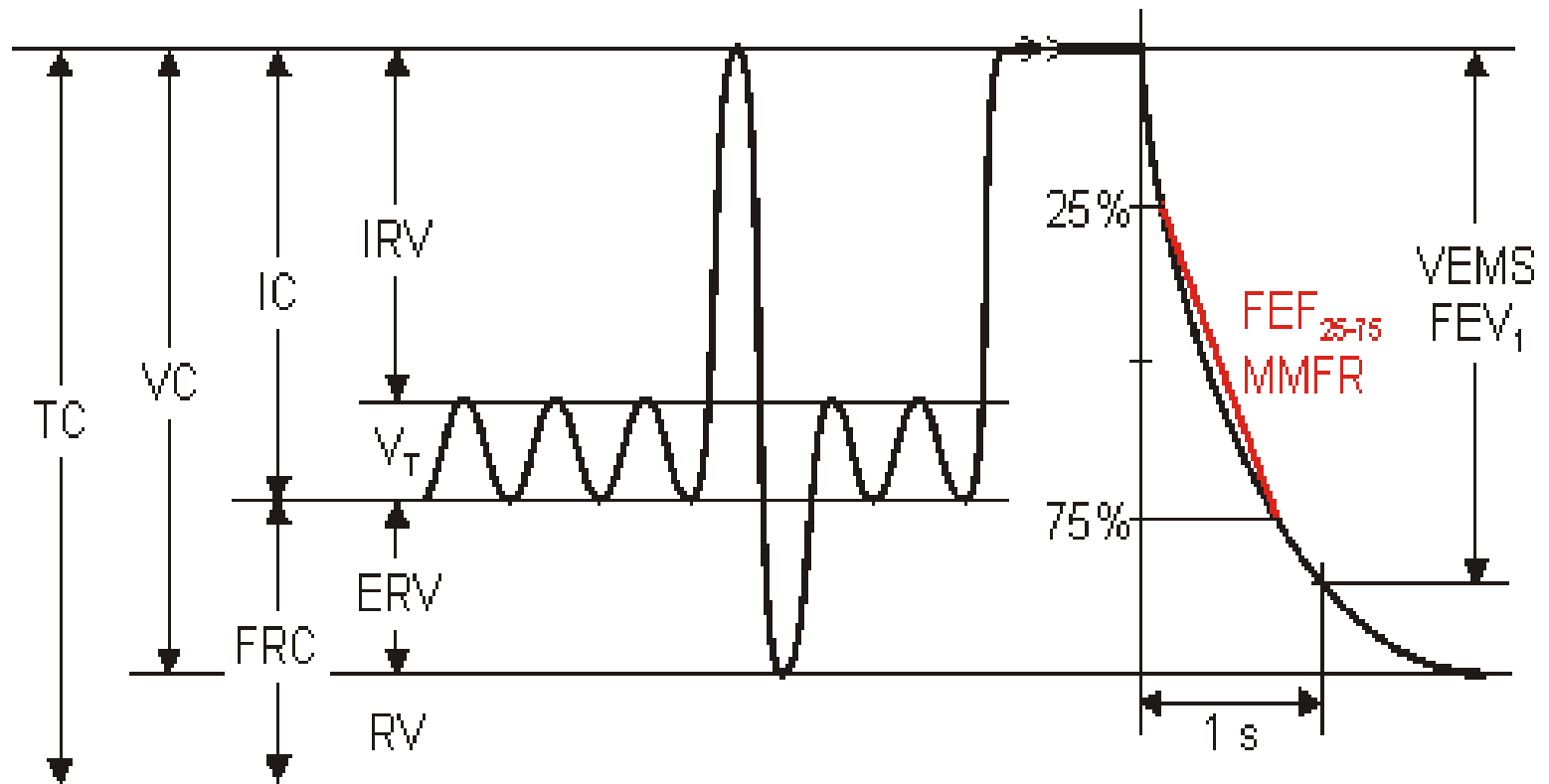
Exspírium – výdych – pasívny dej

Hlavné dýchacie svaly: bránica, medzirebrové svaly, pomocné dýchacie svaly

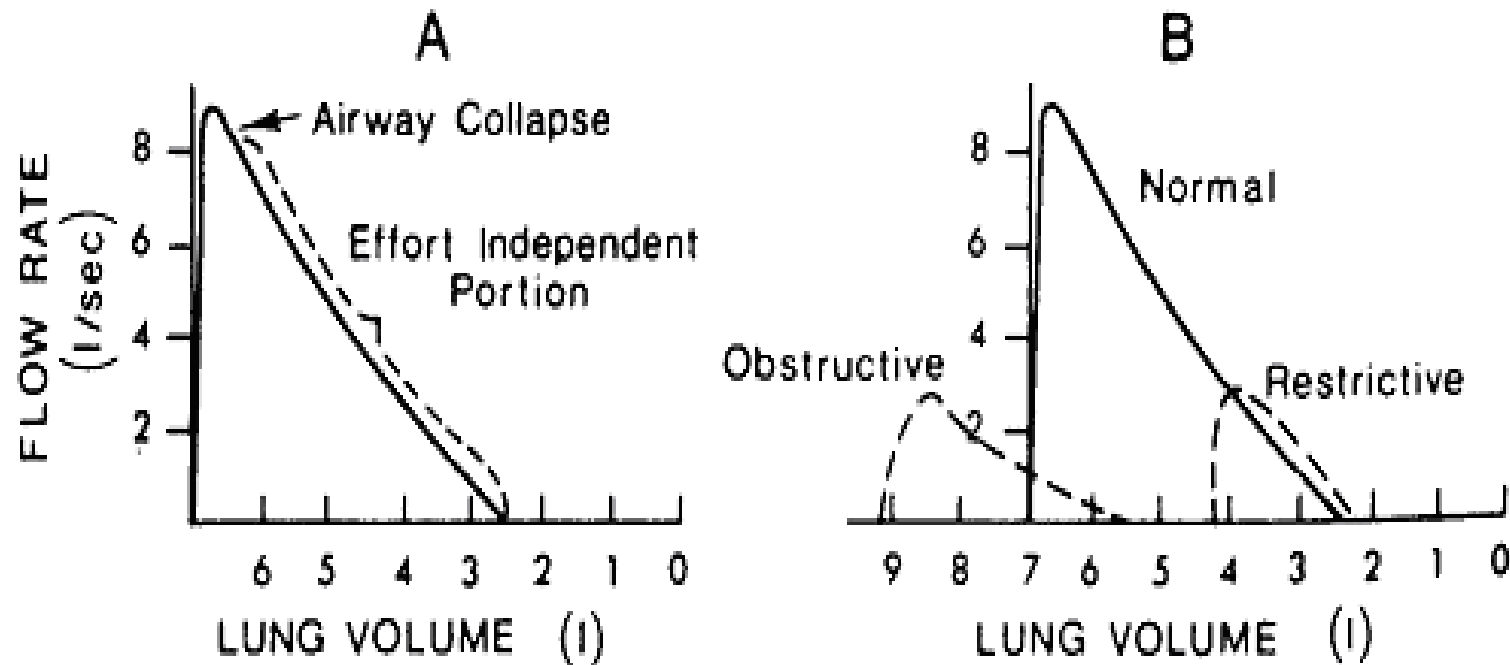

Možno zaznamenať funkciu pľúc?

Spirografické vyšetrenie

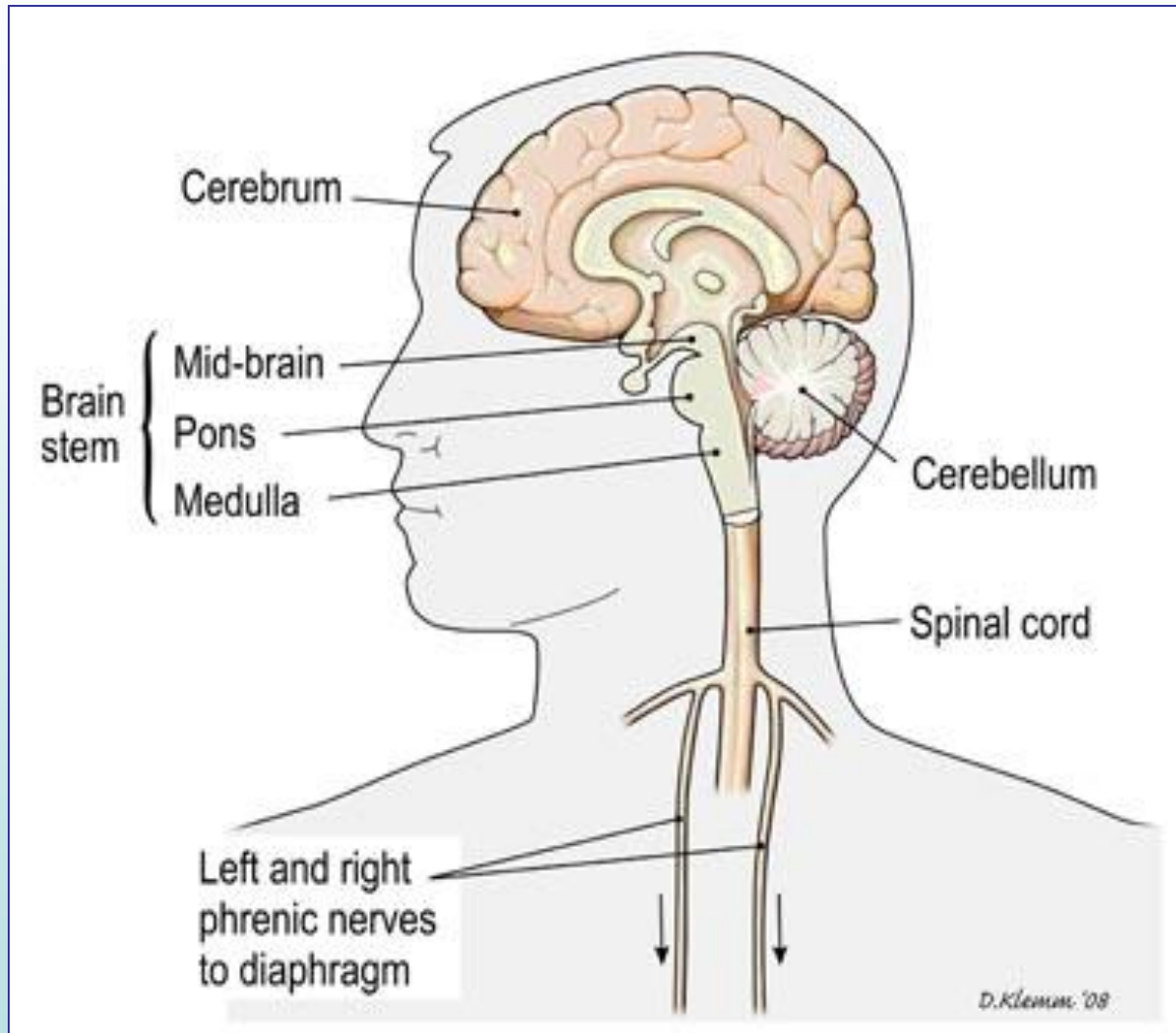

Úsilný rozpísaný výdech

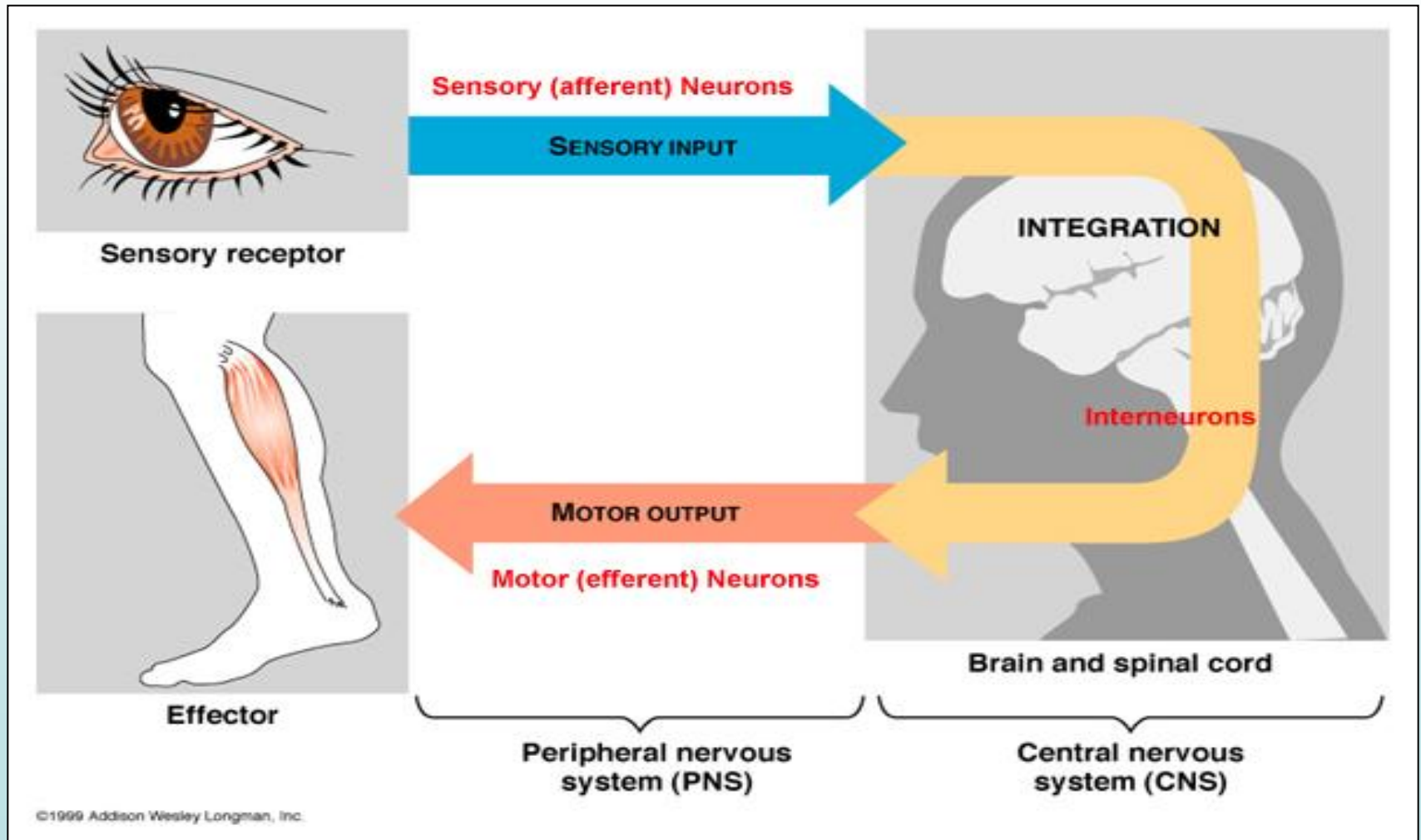

Flow volume curve obtained by recording flow rate against volume during a forced expiration from maximum inspiration. The figure shows absolute lung volumes, although these cannot be measured from single expirations.

Regulácia dýchania

Nervový systém

Funkcia NS

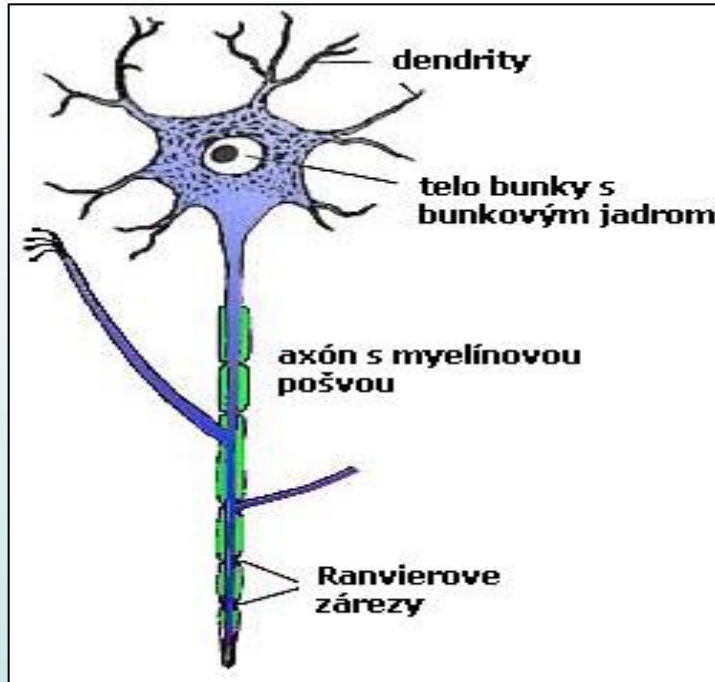
- prijímať a spracovávať
- ukladať informácie
z vonkajšieho a vnútorného prostredia organizmu
- využívať ich pri riadení činnosti systémov

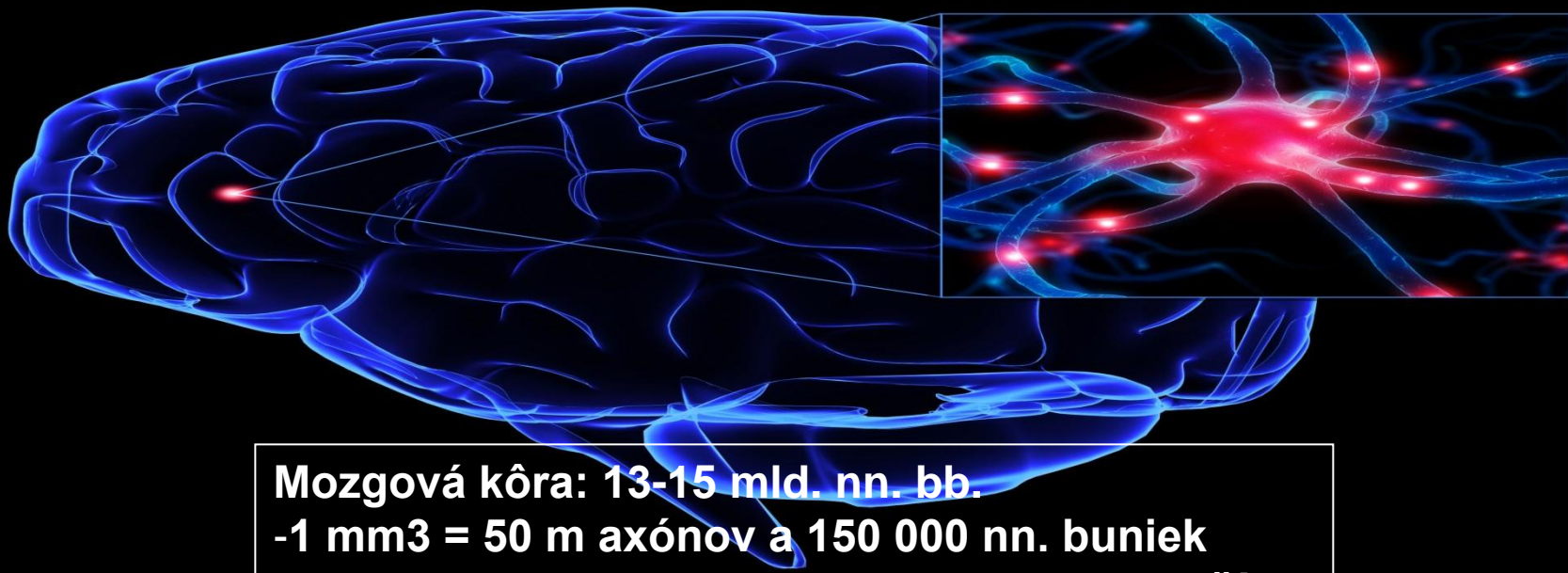

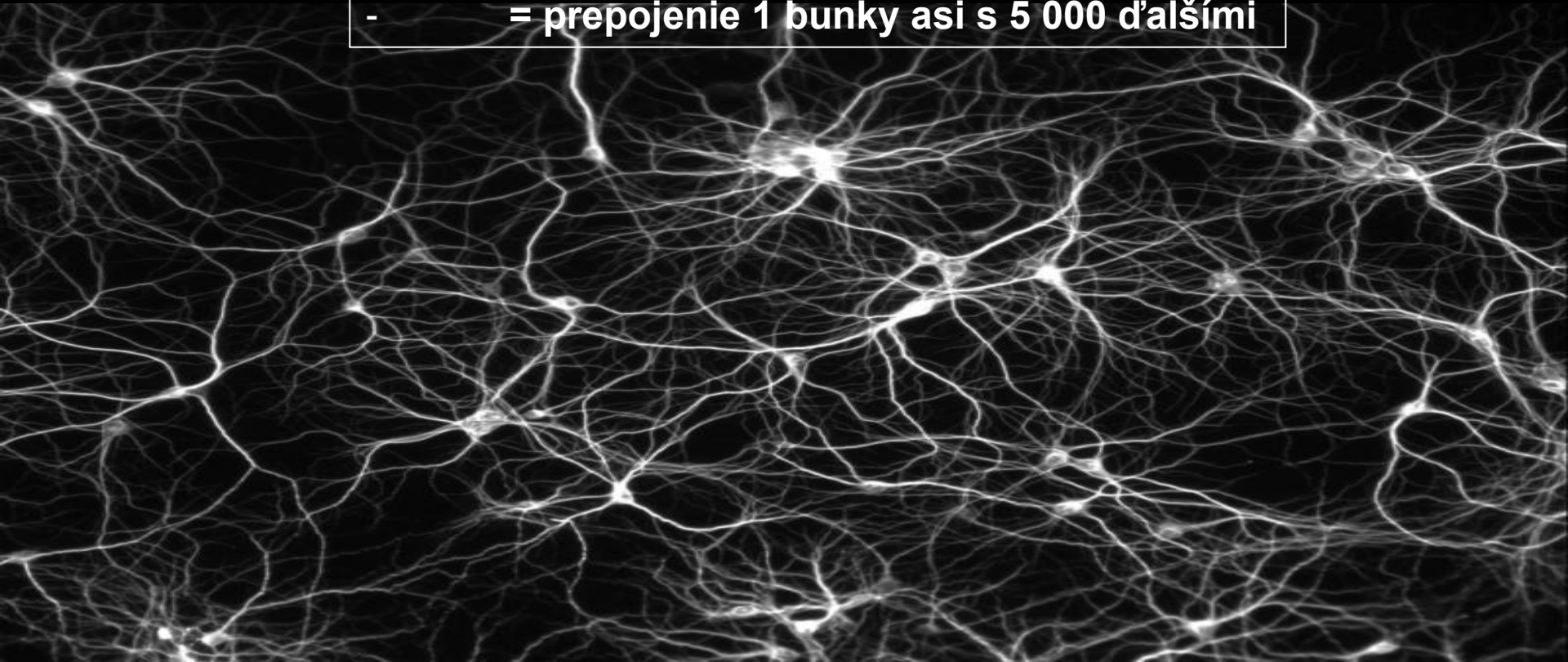
Neurón

- ❑ základná morfológická a funkčná jednotka nervovej sústavy
- ❑ telo a nervové vlákna

Mozgová kôra: 13-15 mld. nn. bb.
-1 mm³ = 50 m axónov a 150 000 nn. buniek
- = prepojenie 1 bunky asi s 5 000 d'alšími

SYNAPTICKÉ SPOJENIE

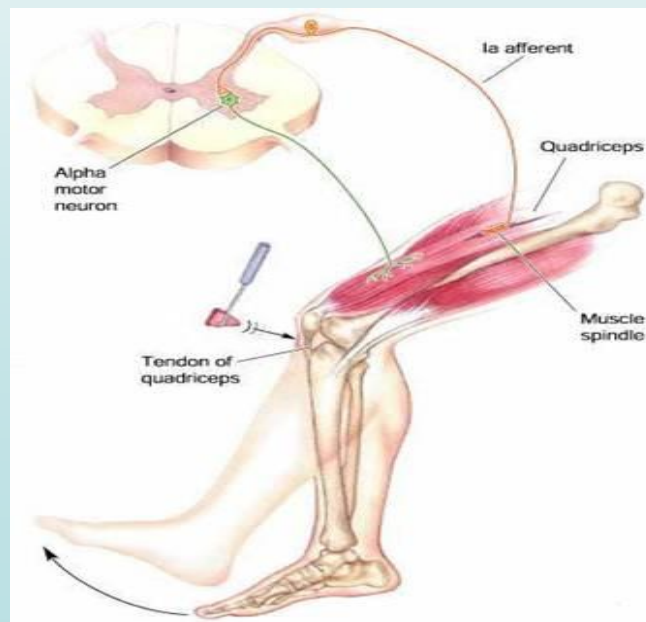

Nervový systém

základná vlastnosť živej hmoty –
dráždivosť

REFLEX:

podnet → **receptor** → vzruch →
centrum → efektor

Delenie receptorov:

- **Exteroreceptory**

zrakové, sluchové, čuchové, chuťové, kožné

- **Interoreceptory**

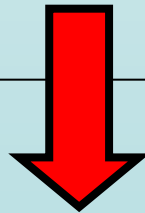
napr. baroreceptory, pre hladinu glukózy v krvi

- **Proprioreceptory**

vo svaloch, šľachách, kĺboch, okostici

- **Nociceptory**

voľné n.zakončenia v koži, perioste, kĺboch...

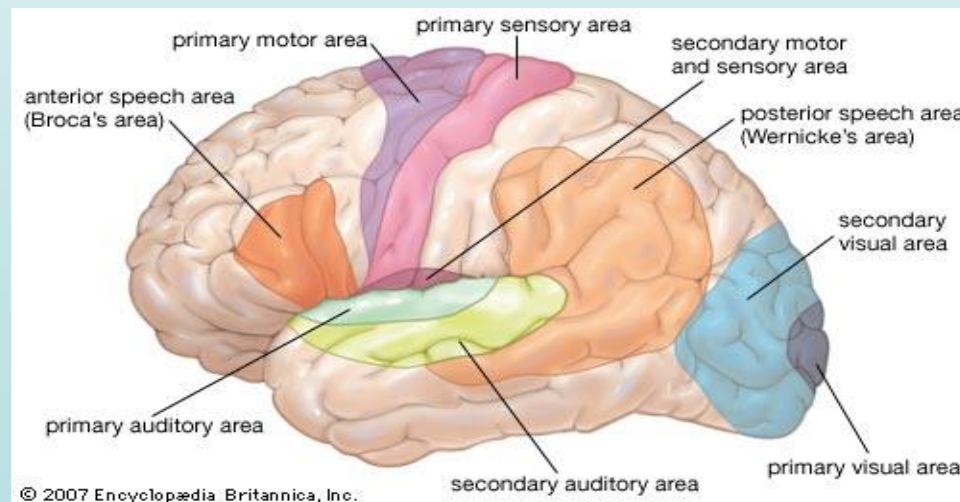
Bolest'

- subjektívny, nepríjemný pocit spojený s poškodením tkaniva
  - ochranné mechanizmy

- **bolestivé podnety**: mechanické, termické, chemické

- vstupujú do miechy – zadné miechové korene –

somatosenzorická kôra v gyrus postcentralis

Rozdelenie bolesti

➤ podľa času:

- akútna
- chronická

➤ podľa charakteru a lokalizácie:

- somatická – povrchová, hĺbková

lokalizovaná

slabo lokalizovaná, z kostí, šliach, kĺbov

- viscerálna – z vnútorných orgánov

- *pravidlo dermatómov – prenášanie bolesti na štruktúry vyvinuté z toho istého embryonálneho segmentu (dermatómu) ako štruktúra, v ktorej bolesť vznikla (tzv. Headove kožné zóny bolesti: napr. IM....)*

Bolešť

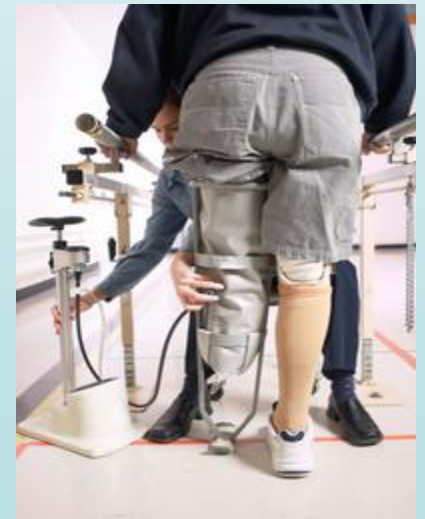
- **vnímanie bolesti – individuálne**
- štruktúry podieľajúce sa na vnímaní bolesti: retikulárna formácia, talamus, mozgová kôra, limbický systém, amygdala

Emócie

spojené s vegetatívnou zložkou (hypotalamus)

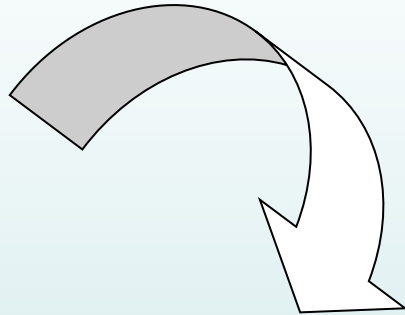
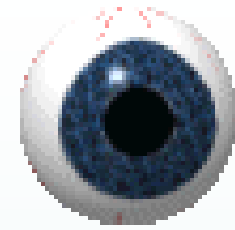
- hyperalgézia - zvýšená citlivosť na bolesť
- hypoalgézia – znížená citlivosť na bolesť

Ako vidíme?

Očné pozadie

Fotoreceptory:

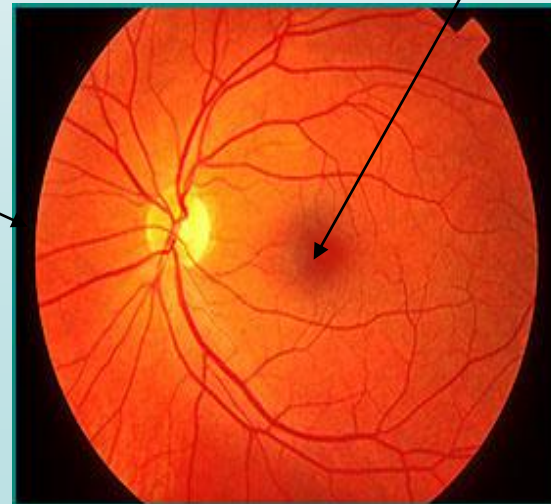
Tyčinky – čiernobiele videnie

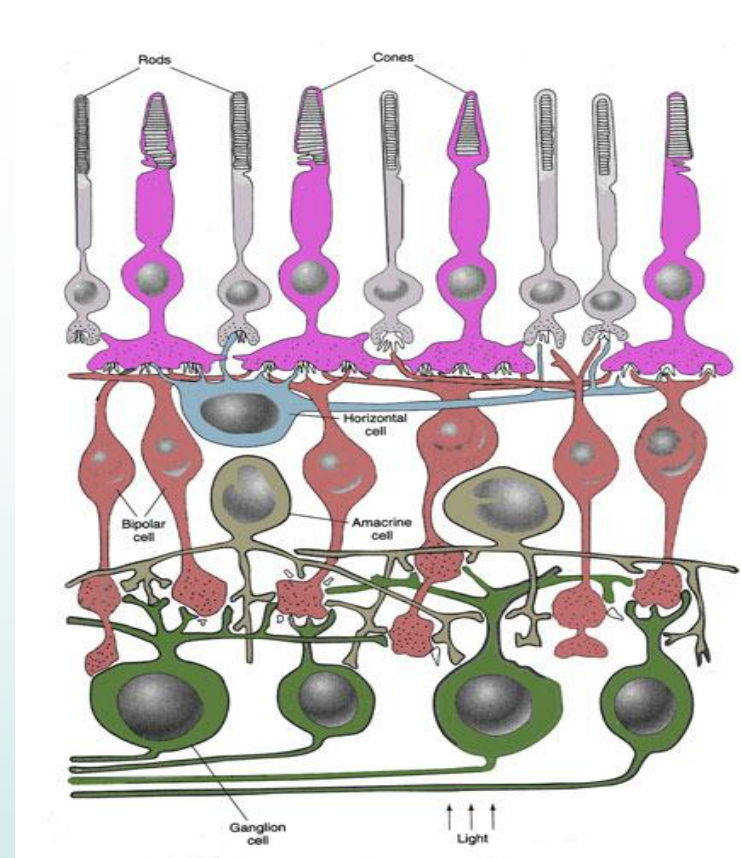
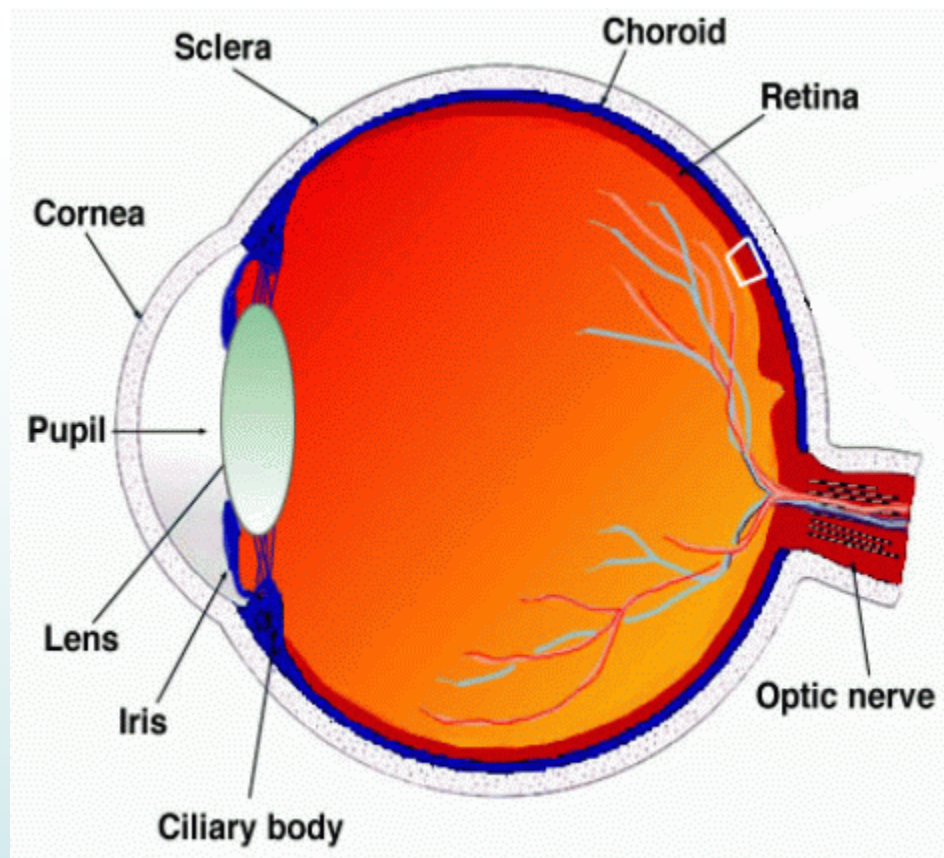
Čapíky – farebné videnie

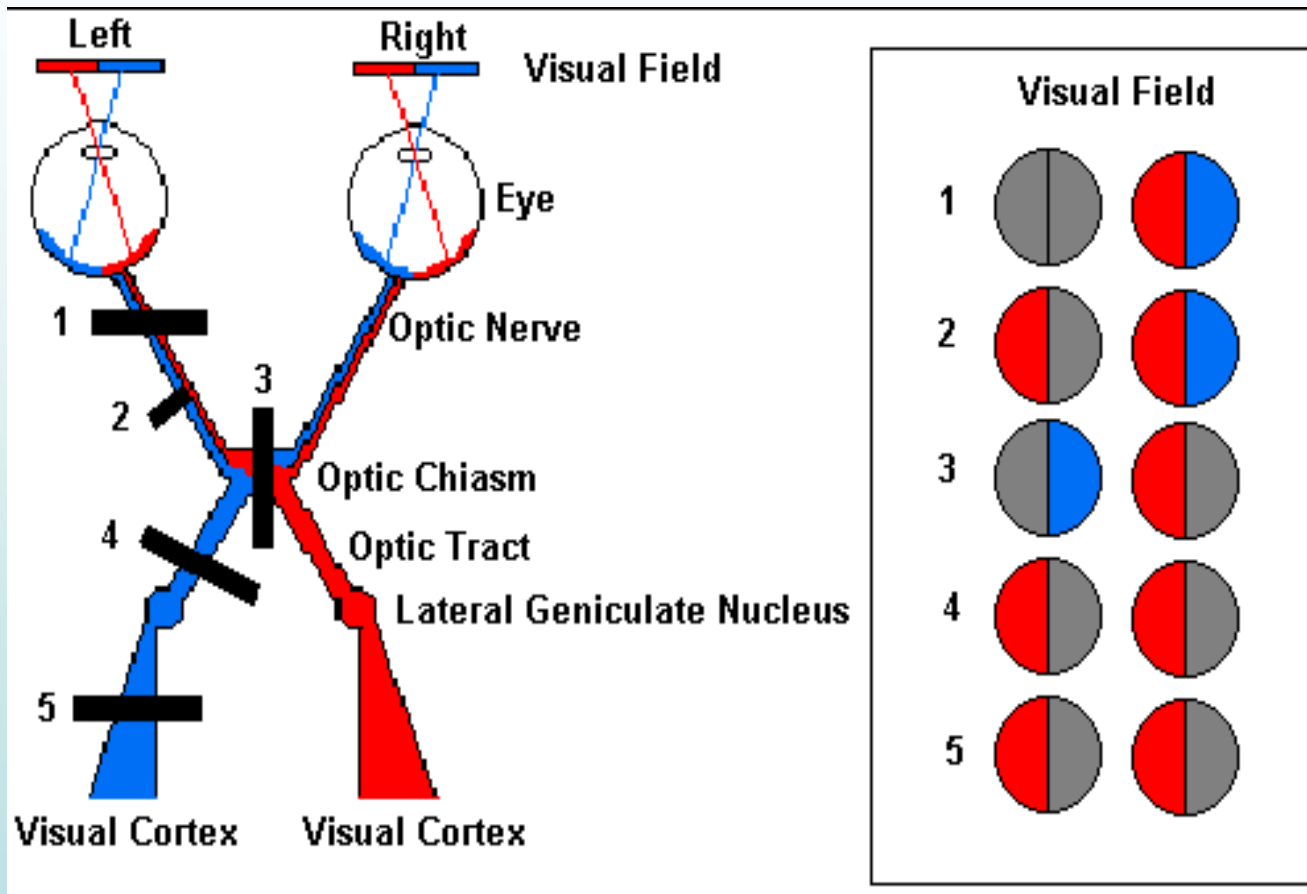
Žltá škvrna

Slepá škvrna

Optická dráha

Centrum: okcipitálny lalok

Ako je riadená naša činnosť?

POHYB

ZMYSLY

REČ

REČ

ZRAK

SLUCH

